

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA

Mokslo ir studijų reformos padarinių analizė

Skirta moksleiviams ir studentams

2009 kovo 23 d.

ĮVADAS

Lietuvos ir užsienio ekspertai jau seniai pabrėžia esminių pokyčių mokslo ir studijų sistemoje būtinybę, tačiau, deja, iki šiol jie buvo per lėti, ir Lietuvos mokslo ir studijų sistemos būklė vis mažiau tenkina visuomenę ir atsilieka nuo Europos lygio. Suprantant šiuolaikinio pasaulio reikalavimus bei iššūkius, mokslo ir studijų sistemos atnaujinimo būtinybę, po karštų diskusijų, vykusių pastaruosius kelerius metus, buvo parengta mokslo ir studijų pertvarkos koncepcija, o jos pagrindu – šiuo metu Seime svarstomas Mokslo ir studijų įstatymo projektas.

Pertvarka grindžiama supratimu, kad gyvybingą, konkurencingą, kokybišką mokslo ir studijų sistemą galima sukurti tik gerbiant žmogaus orumą, pasitikint jo gebėjimais priimti racionalius, humaniškus, ateitį kuriančius sprendimus. Pagrindiniais mokslo ir studijų srities veikėjais turi tapti studijuojantieji, mokslininkai ir visuomenė, o ne valstybės valdžia ar siaurai suinteresuotos grupės. Laikomasi nuostatos, kad mokslo ir studijų srityje pozityviai veikia konkurencijos naudingumo vartotojui principas, todėl kiek įmanoma atsisakoma sprendimų „iš viršaus“ ir biurokratinio reguliavimo, dėl kurio prarandama raidos dinamika, įvairovė, lankstumas, patiriama papildomų viešųjų išlaidų.

Pagrindiniai reformos tikslai yra sukurti sąlygas bei specialias paskatas esminiam mokslo ir studijų kokybės gerėjimui, užtikrinti studijų prieinamumą, pasiekti, kad mokslo ir studijų sistema taptų valstybės gerovės katalizatoriumi, būtų efektyviai panaudojami valstybės skiriami ištekliai.

Reforma remiasi šiais principais

- Pasitikėjimu stojančiaisiais, studentais ir aukštosiomis mokyklomis
- Sveikos konkurencijos naudingumu
- Realia aukštųjų mokyklų autonomija ir atskaitomybe
- Atvirumu ir dialogu su visuomene
- Valstybės paramos sutelkimu gerai besimokinantiems
- Privataus sektoriaus įtraukimu į mokslo ir studijų plėtrą

Remiantis pagrindiniais mokslo ir studijų sistemos reformos tikslais, uždaviniais ir principais buvo atlikta reformos galimų padarinių analizė. Čia pateikiama apžvalga yra skirta abiturientams ir kitiems stojantiesiems į aukštąsias mokyklas. Ši informacija taip pat gali būti naudinga universitetų atstovams ir kitoms suinteresuotoms grupėms.

Pagrindinis reformos padarinių analizės tikslas – pateikti glaustą ir apibendrintą informaciją apie įgyvendinamą studijų ir mokslo reformą moksleiviams, studentams ir jiems atstovaujančioms organizacijoms, atsakyti į pagrindinius šiai tikslinei grupei rūpimus klausimus.

Reformos padarinių analizės uždaviniai:

- kiekybiškai išmatuojamų (statistinių) ir objektyvių duomenų pagrindu parodyti aiškiai 2008 bei ankstesnių metų studentų priėmimo, studijų finansavimo situaciją ir ją palyginti su prognozuojama situacija 2009 ir vėlesniais metais (t. y. reformos padarinius);
- atskleisti numatomą studijų sistemos pokytį 2009 m. (pagrindžiant prognozę kiekybiškai išmatuojamais duomenimis);
- detalizuoti pagrindinius numatomus reformos veiksmus, pateikti galimas alternatyvas (valstybės garantuojama paskolų studijoms sistema ir kt. klausimai);
- atskleisti, kaip vykdoma reforma prisidės prie studijų kokybės kėlimo tiek mikrolygmeniu, tiek universitetų ir kolegijų lygmeniu.

SANTRUMPOS

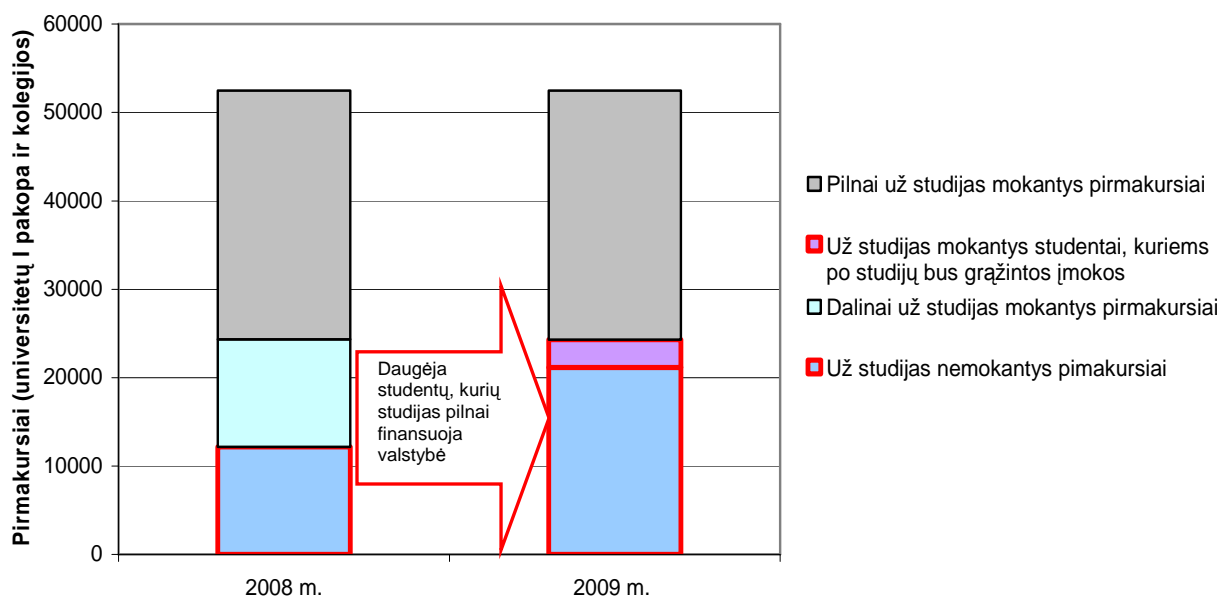
Universitetai:

ISM – Vadybos ir ekonomikos universitetas
KMU – Kauno medicinos universitetas
KTU – Kauno technologijos universitetas
KU – Klaipėdos universitetas
LKA – Generolo Žemaičio Lietuvos karo akademija
LKKA – Lietuvos kūno kultūros akademija
LTMA – Lietuvos muzikos ir teatro akademija
LVA – Lietuvos veterinarijos akademija
LŽŪU – Lietuvos žemės ūkio universitetas
MRU – Mykolo Romerio universitetas
ŠU – Šiaulių universitetas
VDA – Vilniaus dailės akademija
VDU – Vytauto Didžiojo universitetas
VGTU – Vilniaus Gedimino technikos universitetas
VPU – Vilniaus pedagoginis universitetas
VU – Vilniaus universitetas
VU TVM – Vilniaus universiteto Tarptautinio verslo mokykla

LAMA BPO – Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacija Bendrajam priėmimui organizuoti
LURK – Lietuvos universitetų rektorių konferencija
ŠMM – Švietimo ir mokslo ministerija

1. PRIIMAMŲ STUDIJUOTI AUKŠTOSIOSE MOKYKLOSE ASMENŲ SKAIČIUS

Valstybės finansuojamos studijų vietos

Pav. 1. *Bakalauro lygmens universitetų ir kolegijų pirmakursių skaičius valstybės finansuojamose ir nefinansuojamose vietose (2008 m. ir 2009 m. planas)*

2009 m. valstybė studijų vietoms finansuoti skiria 30 proc. daugiau lėšų negu 2008 m.

2008 m. ne visos valstybės finansuojamos studijų vietos buvo apmokamos – pusė į šias vietas patekusių studentų turėjo papildomai mokėti po 520 Lt už semestrą. Taigi visiškai už studijas neturėjo mokėti apie 12 tūkst. pirmakursių.

2009 m. į visas valstybės finansuojamas vietas bus priimta apie 21 tūkst. pirmakursių. Jiems bus garantuojamas nemokamas mokslas nuo pirmos studijų dienos. Iki 10 procentų asmenų, kurie įstos į valstybės nefinansuojamas vietas ir turės mokėti už mokslą, taip pat turės galimybę po antrojo kurso ir visų studijų susigrąžinti įmokėtą sumą (būti atleisti nuo paskolos gražinimo), jeigu pateks tarp geriausių valstybės nefinansuojamose vietose studijavusių asmenų.

Palyginimas:

- įgyvendinus reformą beveik 2 kartus padaugėtų studentų (2008 m. – 12 tūkst. pirmakursių, 2009 m. – 21 tūkst. pirmakursių), kuriems visiškai nereikėtų mokėti už mokslą;
- atsižvelgiant į tai, kad iki 10 proc. geriausiai besimokiusių studentų galės susigrąžinti įmokas už mokslą ar negražinti paimtos paskolos studijų įmokai, po reformos nemokamos studijos bus garantuotos tam pačiam skaičiui studentų, kiek pagal 2008 m. priėmimą bendrai sudaro nemokantys už mokslą ir dalį kainos už mokslą mokantys studentai.

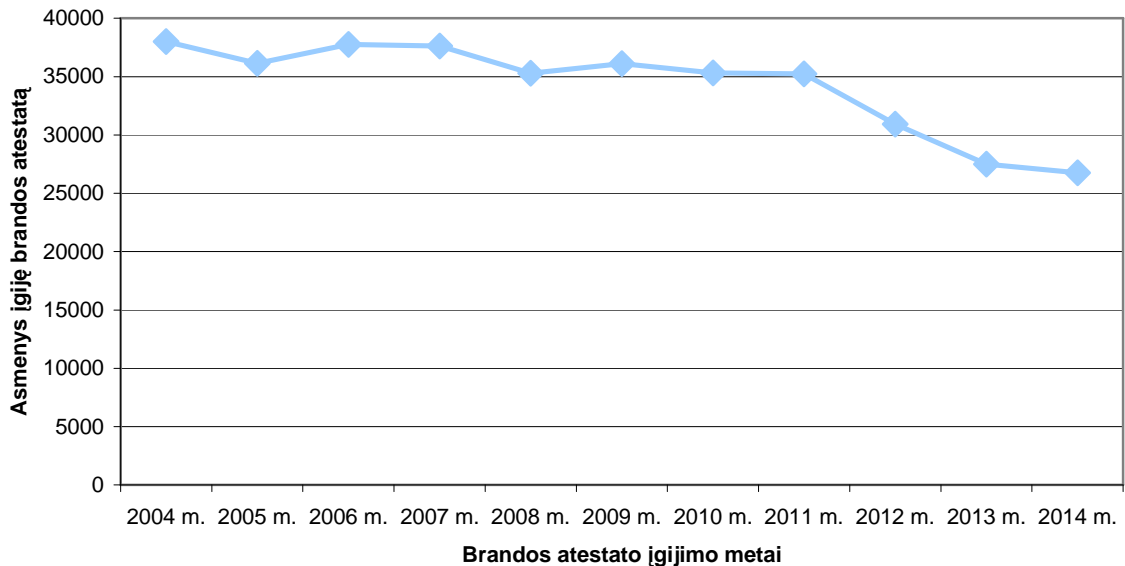
Tikėtinas stojančiųjų skaičius

Vienas iš esminių rodiklių, atskleidžiančių aukštojo mokslo prieinamumą, yra asmenų, konkrečiais metais pretenduojančių įstoti į aukštąsias mokyklas, skaičius. Nurodant preliminarinius norinčių įstoti į aukštąsias mokyklas skaičius ateinančiais ir tolesniais metais, remtasi šiomis prielaidomis:

- pastaruosiu laiku į aukštąsias mokyklas pirmaisiais metais po vidurinio išsilavinimo įgijimo įstoja apie 75 proc. vidurines mokyklas baigusių abiturientų ir apie 4 proc. vidurinį

išsilavinimą įgijusių profesinėse mokyklose (Statistikos departamento duomenys). Šie abiturientai užima apie 95 proc. valstybės finansuojamų vietų bakalauro pakopos pirmame kurse (LAMA BPO duomenys);

- didžioji dalis vidurinį išsilavinimą (brandos atestatą) konkrečiais metais įgijusių asmenų yra 18 metų amžiaus;
- asmenų, baigiančių vidurinę mokyklą ir gaunančių brandos atestatą konkrečiais metais, skaičius lygus maždaug 68 proc. tų metų 18-mečių.

3680

Pav. 2. Asmenų, baigusią vidurines mokyklas ir gavusių brandos atestatą 2004-2014 metais, skaičiaus pokytis

Nuo 1993 m. Lietuvoje stebimas labai žymus gimimų sumažėjimas, kuris tęsiasi iki šiol, todėl jau 2012 m. bus gana ženkliai mažiau 18-mečių, t. y. potencialių abiturientų, lyginant su ankstesniaisiais metais. Kita vertus, absoliutus abiturientų skaičius, tikėtina, išliks stabilus, kadangi per pastaruosius keletą metų itin didėjo brandos atestatus gaunančių asmenų dalis. Laikant, kad panaši vidurinį išsilavinimą įgijusių asmenų dalis išliks ir ateityje, matyti, jog padidėjusi vidurinio ugdymo aprėptis vis dėlto nesukurs didesnio vietų universitetuose poreikio dėl jau minėto mažėjančio konkretaus amžiaus asmenų skaičiaus. Didesnė vidurinio mokymo aprėptis tiesiog tam tikrą laiką padės išlaikyti panašų studentų skaičių universitetuose lyginant su ankstesniaisiais metais.

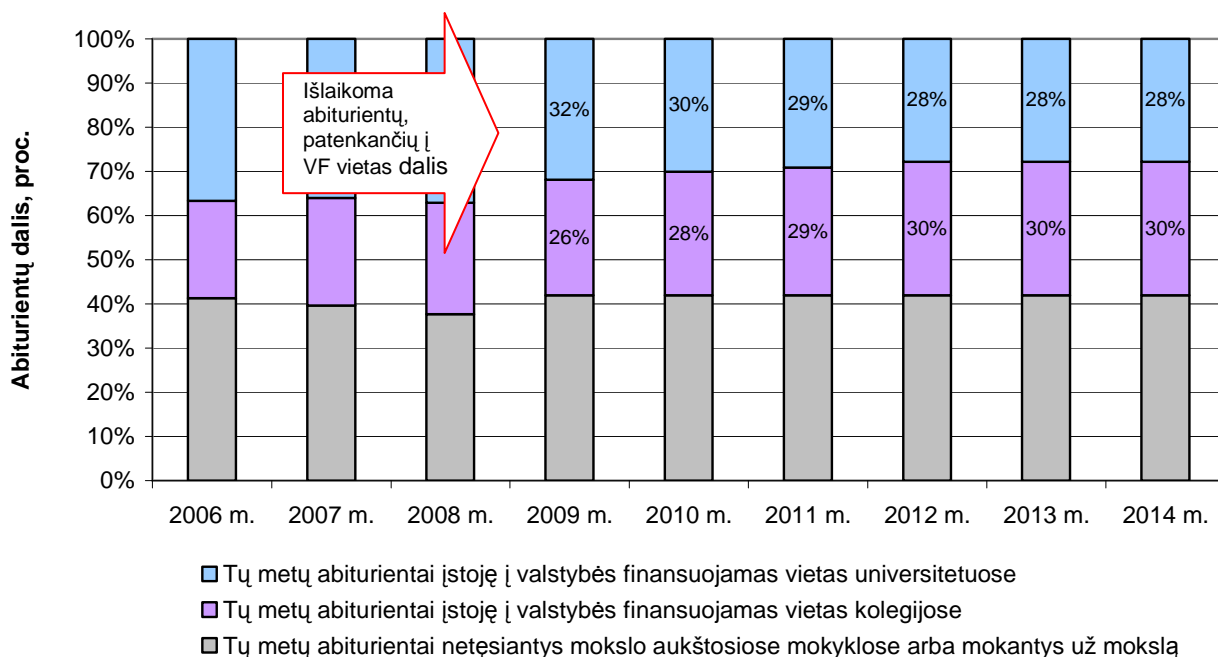
Asmenys, kurie į universitetus įstoja ne tais pačiais metais, kuriais įgijo vidurinį išsilavinimą, vidutiniškai sudaro apie ketvirtadalį visų pirmakursių. 2003 m. jie dar sudarė apie penktadalį pirmakursių, tačiau tam tikras augimas (tiek procentine, tiek absoliučia verte) dalinai sietinas su labai išaugusia vakarinių ir neakivaizdinių studijų pasiūla šalies universitetuose. Būtent šios studijų formos populiariausios tarp aptariamų grupės studentų. Pastaraisiais metais (nuo 2005 m.) tokių studentų kasmet į pirmąjį kursą įstodavo apie 7 tūkst. Įgyvendinus reformą būtų atsiskyta vakarinių ir neakivaizdinių studijų, jos perorientuotos į tęstines. Tikėtina, kad tam tikra dalimi sumažės ir pasiruošusių studijuoti šios grupės asmenų (galų gale ir 50 proc.), nes:

- Stojantieji į tęstines studijas dalyvaus bendrajame priėmime, dalis jų gaus valstybės finansavimą

- Negavusieji valstybės finansavimo, turės studijuoti savo lėšomis. Kainas aukštosios mokyklos orientuos į valstybės nustatomas normines kainas, kurios yra didesnės nei šiuo metu neakivaizdinėms ir vakarinėms studijoms nustatytos studijų kainos.
- Per pastaruosius metus yra įgiję aukštąjį išsilavinimą ar mokosi aukštosiose mokyklose (dažniausiai neakivaizdiniu būdu) nemažai vyresnių negu 30 metų asmenų (apie 18 proc. visų bakalauro pakopoje besimokančių asmenų), kurie dėl įvairių priežasčių neįgijo išsilavinimo tuo metu, kai baigė vidurinę mokyklą. Tikėtina, kad šios amžiaus grupės poreikis įgyti aukštąjį išsilavinimą jau beveik patenkintas ir jų dalis aukštosiose mokyklose mažės.

Laikant, kad bazinės pastarųjų metų tendencijos išsilaikys, pirmakursių skaičius universitetinių studijų bakalauro pakopoje ateityje turėtų nuosekliai mažėti. Šios tendencijos gali dar labiau sustiprėti įvertinant tai, kad labiau bus stiprinama aukštojo neuniversitetinio mokslo (kolegijų) kokybė ir prieinamumas, dėl ko didesnė dalis (lyginant su 2008 ir ankstesniais metais) abiturientų pasirinks kolegines studijas. Taip pat vyksta pertvarka profesinio mokymo sektoriuje. ES SF investicijos į infrastruktūrą, kitos priemonės turėtų padidinti profesinių studijų patrauklumą.

Planuojama, kad ateityje bendras valstybės finansuojamų vietų skaičius aukštosiose mokyklose atitiks dabartinį tų metų abiturientų, patenkančių į valstybės finansuojamas vietas, procentą. Pastaraisiais metais, įvairiais skaičiavimais, į valstybės finansuojamas vietas aukštosiose mokyklose įstodavo iki 60 proc. einamaisiais metais brandos atestatą gavusių asmenų.

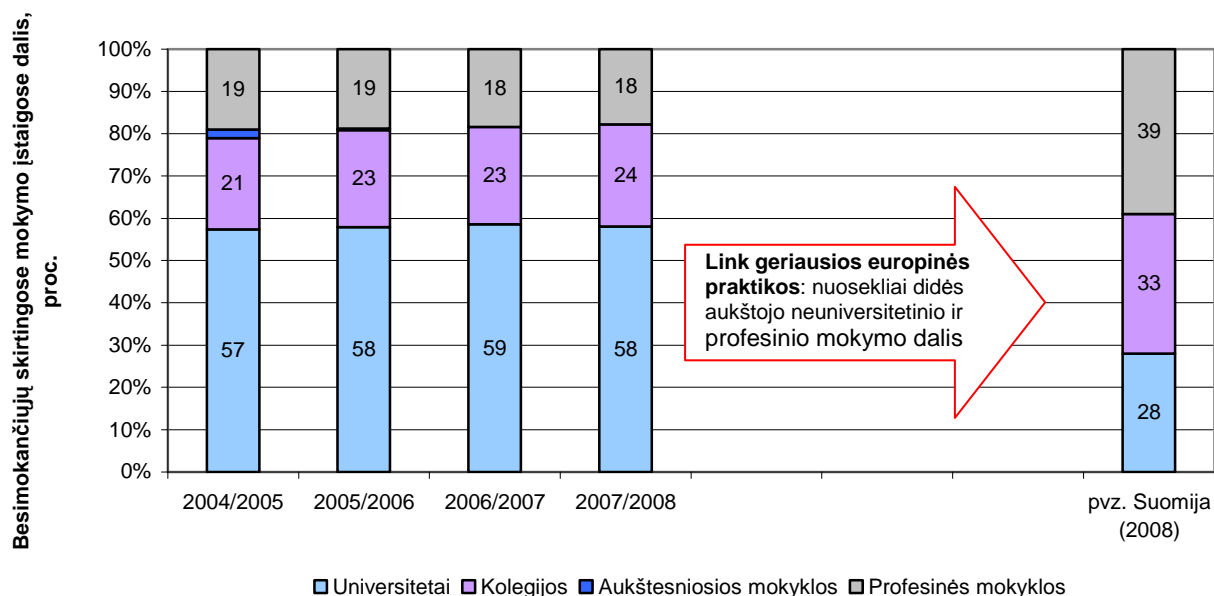
Pav. 3. Abiturientų, einamaisiais metais gavusių brandos atestatą, pasiskirstymas pagal mokymosi tęsimą

Besimokančiųjų skaičius skirtingose mokymo įstaigose

Dar vienas svarbus reformos aspektas – asmenų, išsilavinimą įgyjančių pavidurinio mokymo įstaigose, proporcijų suregulavimas.

Analizuojant pastarojo dešimtmečio tendencijas, matyti, kad vis gausėja universitetuose studijuojančių asmenų – tiek absoliučiais skaičiais, tiek ir lyginant su besimokančiais kitų lygių mokymo įstaigose. 1998–1999 mokslo metų pradžioje besimokančiųjų skirtingose mokymo institucijose santykis buvo 34 procentai profesinėse mokyklose, 21 procentai aukštesniosiose

mokyklose ir 45 procentai universitetuose, o 2007–2008 mokslo metų pradžioje šis santykis jau buvo atitinkamai 18 procentų, 24 procentai (kolegijose) ir 58 procentai. Labai ženkliai keičiasi besimokančiųjų profesinėse mokyklose ir universitetuose dalis ir vis labiau didėja disproporcija lyginant su labiausiai pažengusiomis ES šalimis. Pavyzdžiui, Suomijoje daugiau kaip trečdalis visų pavidurinio švietimo sistemoje besimokančiųjų asmenų mokosi profesinio mokymo įstaigose, dar apie trečdalis studentų tenka politechnikos mokykloms ir tik kiek daugiau kaip ketvirtadalis visų studentų mokosi universitetuose.

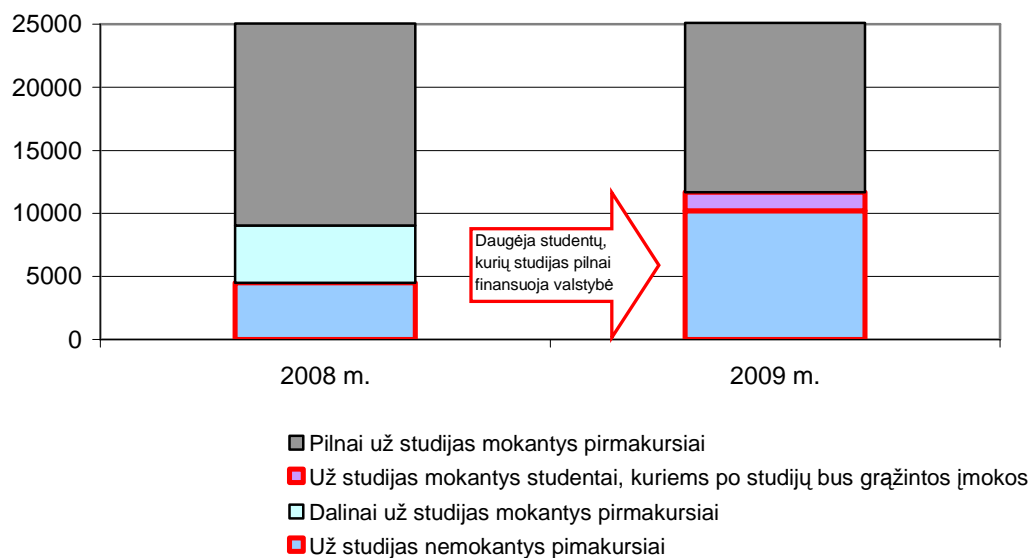

Pav. 4. Mokinių ir studentų dalis mokymo įstaigose, proc. (mokslo metų pradžioje)

Šiuo metu Lietuvoje susiklosčiusi situacija, kai universitetinio išsilavinimo siekia neproporcingai daug asmenų, pirmiausiai yra nepalanki universitetų absolventams, kadangi darbo rinkoje reikia įvairių sričių specialistų, turinčių konkrečią profesiją, kurią suteikia aukštosios neuniversitetinės studijos arba profesinis mokymas. Perteklinis universitetinį išsilavinimą turinčių asmenų skaičius lemia situaciją, kai aukštojo mokslo diplomą įgijęs asmuo negali rasti darbo pagal specialybę ir neretai turi tiesiog persikvalifikuoti. Tačiau tai tiesiog reiškia, kad asmuo nepakankamai tikslingai praleido kelerius metus universitete, galbūt netgi pats mokėdamas įmokas už studijas.

Ligšiolinis nepakankamas profesinių ir neuniversitetinių studijų prestižas skatino didelę dalį žmonių rinktis studijas universitetuose neatsižvelgiant į savo interesus, domėjimosi sritis ir pan. Kaip rodo atlikto tyrimo rezultatai, labai dažnai specialybės universitete pasirinkimą lemia tokie kriterijai kaip bendra nuostata, kad tik universiteto baigimo diplomą garantuos darbo vietą bei pajamas. Tačiau darbo rinka labai aiškiai parodė, jog darbo vietų pasiūla ir atlygis dažniausiai priklauso nuo asmens gebėjimų ir konkrečios srities išmanymo, o ne nuo formaliai turimo išsilavinimo (pavyzdžiui, pastaraisiais metais paklausiausi darbo rinkoje buvo statybu, transporto specialistai).

Atsižvelgiant į akivaizdų poreikį subalansuoti pavidurinio mokymo proporcijas, numatoma per ateinančius metus apsispręsti dėl valstybinio finansavimo ilgalaikės politikos profesinio mokymo, koleginių ir universitetinių studijų atžvilgiu. Kol kas numatyta, kad 2009 m. stiprinant neuniversitetinių studijų reikšmę bus ženkliai (~10%) didinamas valstybės finansuojamų studijų vietų skaičius kolegijose.

Pav. 5. Valstybės finansuojamos vietos kolegijose

Regioninis pasiskirstymas: universitetų atvejis

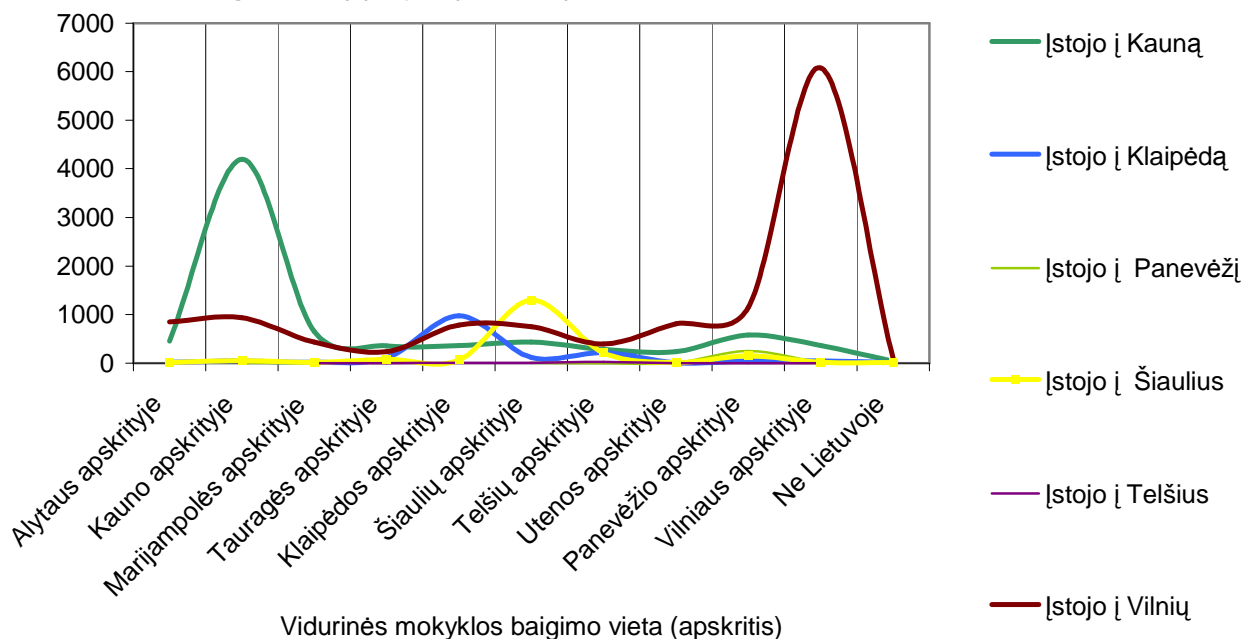
Regioninio studijų finansavimo pasiskirstymo analizė atlikta pagal Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacijos bendram priėmimui organizuoti 2008 m. stojančiųjų duomenis. Konkrečiai remiamasi į pirmą bakalauro kursą įstojusiųjų statistika pagal 17 aukštųjų mokyklų (neįskaitant kolegijų) ir jų regioninių padalinių bei įstojusiųjų vidurinės mokyklos baigimo vieta pagal apskritį. Kadangi iki šiol bendrajame priėmime nedalyvavo visos kolegijos, todėl negalima tiksliai analizuoti ir prognozuoti regioninių stojančiųjų preferencijų atsižvelgiant į visas aukštąsias mokyklas.

Studijų finansavimo regioninio pasiskirstymo analizės tikslas – identifikuoti stojančiųjų (tais metais baigusiu abiturientų ir kitų stojančiųjų) preferencijas, teikiamas universitetui pagal regioną (apskritį), analizės pagrindu laikant stojančiojo vidurinės mokyklos baigimo vietą. Šiame kontekste yra keliami tokie klausimai:

- Ar stojantysis prioritetizuoja konkretų universitetą pagal siūlomas studijų programas bei jo kokybinių parametrų visumą?
- Ar stojantysis prioritetizuoja universitetą pagal regioną, atitinkantį stojančiojo vidurinės mokyklos baigimo vietą?
- Kokie galimi pokyčiai ir tendencijos įvedus naują studijų finansavimo modelį, paremtą „studento krepšeliu“?

Iš toliau pateikto grafiko pirmiausia galime matyti bendrąją tendenciją – Lietuvoje egzistuoja 2 mokslo ir studijų traukos geografiniai centrai, t. y. Vilnius ir Kaunas. Įstojusiųjų į pirmąjį bakalauro kursą dalis šiuose centruose sudaro apie 84 proc. visų įstojusiųjų skaičiaus. Šis rodiklis apima visas studijų formas ir finansavimo būdus.

Į pirmą kursą įstojusiujų studentų (valstybės finansuojamų ir mokančių už studijas) regioninis pasiskirstymas pagal aukštosios mokyklos vietą ir vidurinės mokyklos baigimo vietą, įstojusiu studentų skaičius 2008 m.

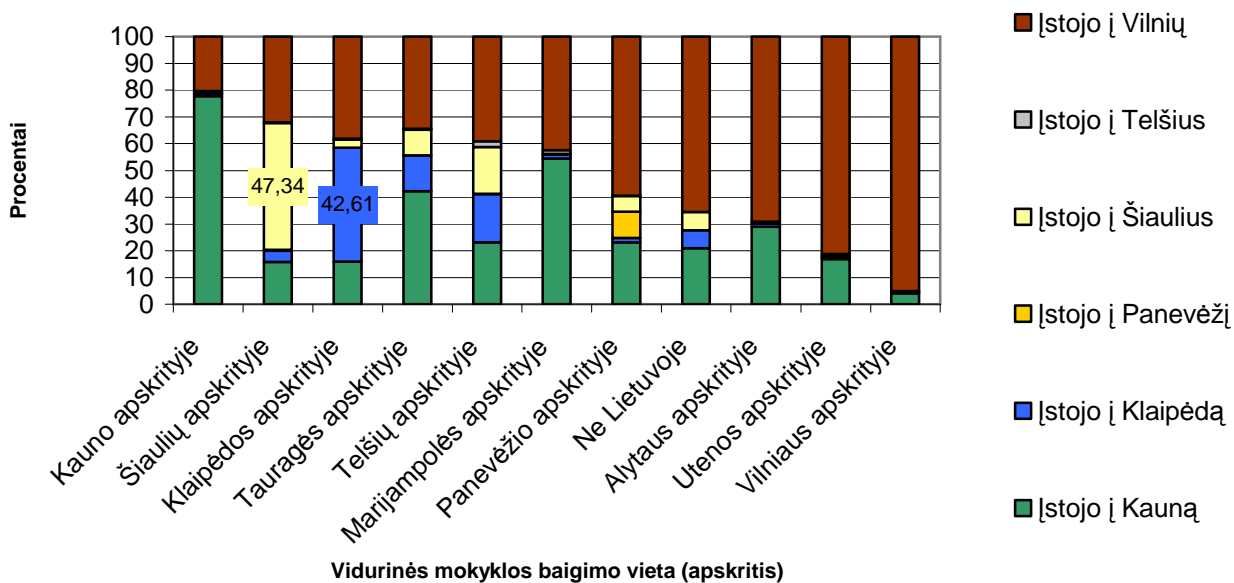
Pav. 6. Į pirmą bakalauro kursą įstojusiu studentų (valstybės finansuojamų ir mokančių už studijas) regioninis pasiskirstymas pagal universiteto vietą ir vidurinės mokyklos baigimo vietą¹

Galima teigti, kad absoliuti įstojusiujų dauguma prioritizavo universitetą ne pagal vidurinės mokyklos baigimo vietą, o pagal kitas preferencijas (t. y. pagal konkrečią aukštąją mokyklą, joje dėstomas studijų programas bei kokybinius parametrus). Tai suponuoja nuomonę, kad stojantysis, nepaisant papildomų išlaidų (gyvenamasis būstas, kelionės, maitinimasis ir kt.) pasirenka geografiškai nuo gyvenamosios vietos nutolusį universitetą, t. y. racionaliai pasirenka investuoti į savo išsilavinimą pagal asmeninį prioritetą.

Regioninio studijų finansavimo pasiskirstyme vis dėlto galima identifikuoti ir du antrinius mokslo ir studijų centrus, t. y. Klaipėdą ir Šiaulius (konkrečiai Šiaulių universitetą, Klaipėdos universitetą ir Vilniaus dailės akademijos Klaipėdos filialą). Toliau pateiktame paveiksle matome, kad tarp studentų, įstojusiu į Šiaulių universitetą 2008 m., yra 47 procentai Šiaulių apskrities abiturientų, o į Klaipėdos universitetą ir Vilniaus dailės akademijos Klaipėdos filialą – 42 proc. įstojusiujų yra asmenys toje pačioje apskrityje baigę vidurinę mokyklą. Absoliučiais skaičiais tai sudaro apie 1300 Šiaulių apskrities ir 970 Klaipėdos apskrities abiturientų, įstojusiu į aukštąją mokyklą pagal gyvenamąją vietą.

¹ LAMA BPO duomenys, įtraukti visi valstybiniai universitetai, du privatūs universitetai (ISM ir VU TVM) ir dvi kolegijos (Vilniaus ir Kauno)

**[aukštąsias mokyklas įstojusiu studentų (I kurso) regioninės preferencijos
proc. Palyginimas pagal mokyklos baigimo vietą, 2008 m.**

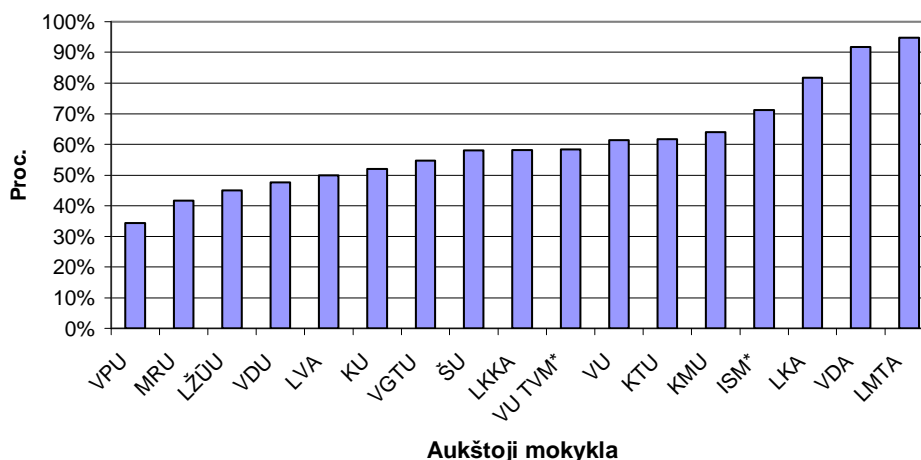

Pav. 7. Į aukštąsias mokyklas įstojusiu studentų (pirmą bakalauro kursą) regioninės preferencijos, procentais²

Galima teigti, kad Šiauliuose ir Klaipėdoje veikiančios universitetai yra vietiniai mokslo ir studijų traukos centrai, sugebantys mobilizuoti pažangius ir gabius jaunos žmones, tačiau vertinant į šių regionų universitetus įstojusiu studentų (į valstybės finansuojamas ar dalinai finansuojamas vietas) preferencijas stojimo metu pastebėtina, kad įstojusieji į šiuos universitetus pirmenybę teikia kituose regionuose (Vilniaus ir Kauno) veikiančioms aukštosiomis mokykloms. Tik pusė įstojusiu į Šiaulių ir Klaipėdos universitetus būtent juos stojimo dokumentuose nurodė pirmu numeriu. Taigi ligšiolinė įstojusiu pasiskirstymo situacija sąlygota labiau institucinio studijų finansavimo mechanizmo, o ne stojančių regioninių preferencijų.

[stijusių į aukštąją mokyklą pagal pirmąjį pageidaujamą pasirinkimą dalis nuo visų įstojusiu, 2008 m.

Valstybės finansuojamos vietos, išskyrus ISM ir VU TVM

Pav. 8. Įstojusiu į universitetą pagal pirmąjį pageidaujamą pasirinkimą dalis nuo visų įstojusiu³

² LAMA BPO duomenys, įtraukti visi valst. universitetai, du privatūs universitetai (ISM ir VU TVM) ir dvi kolegijos (Vilniaus ir Kauno).

Pertvarkius studijų finansavimą pagal studijų „krepšelio“ modelį aukščiau aptartos regioninės tendencijos dar labiau išryškės. Tokia situacija suteiks daug privalumų Lietuvos abiturientams, kadangi pažangus ir gabus jaunuolis turės daugiau galimybių gauti valstybės finansavimą pagal jo pasirinktą universitetą, t. y. stojančiųjų konkurencija vyks ne universitetuose nustatytų studentų kvotų lygiu, o studijų srities (pvz., socialinių mokslų) lygiu ir visos Lietuvos universitetų mastu.

Numatoma, kad regioniniai universitetai ir kiti universitetai, kurie neužtikrins pakankamos studijų kokybės, susidurs su valstybės finansuojamų studentų skaičiaus mažėjimu artimiausioje perspektyvoje. Vis dėlto keičiamas universitetų valdymo modelis suteiks daugiau laisvės jiems priimti ir įgyvendinti sprendimus, susijusius su studijų ir mokslo organizavimu ir kokybės kėlimu. Todėl regioniniai universitetai, sugebėsiantys moderniai ir vadybiškai organizuoti savo veiklą bei kooperotis tiek su kitais universitetais, tiek su regiono viešojo ir privataus sektorių atstovais, turi potencialą išlaikyti pozicijas ir pritraukti ne tik savo, bet ir kitų regionų jaunimą studijoms bei vykdyti tęstinio mokymo programoms vykdyti.

Kita vertus, galima prognozuoti, kad nesikeičiant ekonominei situacijai daugiau regiono stojančiųjų siekdami likti arčiau gyvenamos vietos ir negaudami valstybės finansavimo studijuoti universitete, rinksis valstybės finansuojamas kolegines studijas. Tai tiksliau bus galima pasakyti įvykus 2009 m. priėmimui ir turint visus duomenis apie stojimą į universitetines ir neuniversitetines studijas.

Regionuose turi būti inicijuotas regioninių mokslo ir studijų institucijų plėtros strategijų rengimas. Nuo regioninės valdžios papildomo finansavimo (skiriamų stipendijų, investicijų į mokymosi procesą) ir bendradarbiavimo su aukštosiomis mokyklomis ateityje labai priklausys jų patrauklumas ir drauge – regionų plėtra.

³ LAMA BPO duomenys, įtraukti visi valst. universitetai, du privatūs universitetai (ISM ir VU TVM) ir dvi kolegijos (Vilniaus ir Kauno).

2. FINANSAVIMO MECHANIZMAS

Prognozuojamos mokamų studijų vietų metinių kainų kaitos tendencijos

Po reformos tikėtinas tam tikrų studijų programų mokamų vietų metinės kainos sumažėjimas (pvz., ekonomikos, politikos mokslų), o tam tikrų padidėjimas (pvz., matematikos, anglų filologijos). Ši prielaida remiasi studijų „krepšelio“ dydžiais, nustatytais valstybės finansuojamoms vietoms.

<i>Studijų programa ir universitetas</i>	<i>Mokančiojo už mokslą metinė studijų kaina iki reformos, litai</i>	<i>Mokančiojo už mokslą metinė studijų kaina* po reformos (remiantis studijų „krepšelio“ metiniais dydžiais), litai</i>	<i>Pokytis, %</i>
Vadyba ir verslo administravimas (VGTU)	4115,8	4031	-2
Matematika (VGTU)	4940	5439	+10
Ekonomika (VU)	4636	4031	-13
Anglų filologija (VU)	5041	6625	+31
Psichologija (VU)	7933	7922	-0,1
Kultūros vadyba (VU KHF)	5563	4031	-27
Politikos mokslai (VU TSPMI)	5000	4031	-19

* - mokančiojo už mokslą galutinę metinę kainą nustato kiekvienas universitetas savarankiškai

Daroma prielaida, kad artimiausiais metais universitetams nustatant mokamų vietų kainas jie orientuosis į studijų „krepšelio“ metinius dydžius (norminę studijų kainą), kurie apskaičiuoti pagal studijų kryptis taip, kad visiškai padengtų universitetų išlaidas, susijusias su studento parengimu. Pažymėtina, kad mokančiojo už mokslą galutinę kainą nustato kiekvienas universitetas savarankiškai.

Naujos paskolų sistemos finansiniai privalumai paskolos gavėjui

Iki reformos veikianti sistema nesudaro galimybės daugeliui studentų gauti paskolą mokesčiui už mokslą. Paskolos iš Lietuvos valstybinio mokslo ir studijų fondo studijų įmokoms teikiamos tik studentams, kurie studijuoja valstybės iš dalies finansuojamose vietose. Aukštųjų mokyklų studentai, studijuojantys valstybės nefinansuojamose vietose, pasiskolinti mokesčiui už studijas iš Lietuvos valstybinio mokslo ir studijų fondo negali.

Lietuvos valstybinio mokslo ir studijų fondo lėšos paskoloms studijoms 2009 metais sudaro 31,12 mln. Lt, o tai yra per menka suma atsižvelgiant į studentų poreikį kreditams mokėti už mokslą ir pragyvenimui.

Dėl anksčiau minėtų priežasčių didelė dalis studentų norėdami sumokėti už studijas ir užsitikrinti lėšas pragyvenimui turi imti vartojimo kreditą iš kredito institucijų (bankų ir kt.). Šiems vartojimo kreditams valstybė neteikia garantijų, todėl paskolos imamos bendra tvarka. Naujoji paskolų sistema turi šiuos privalumus paskolos gavėjui:

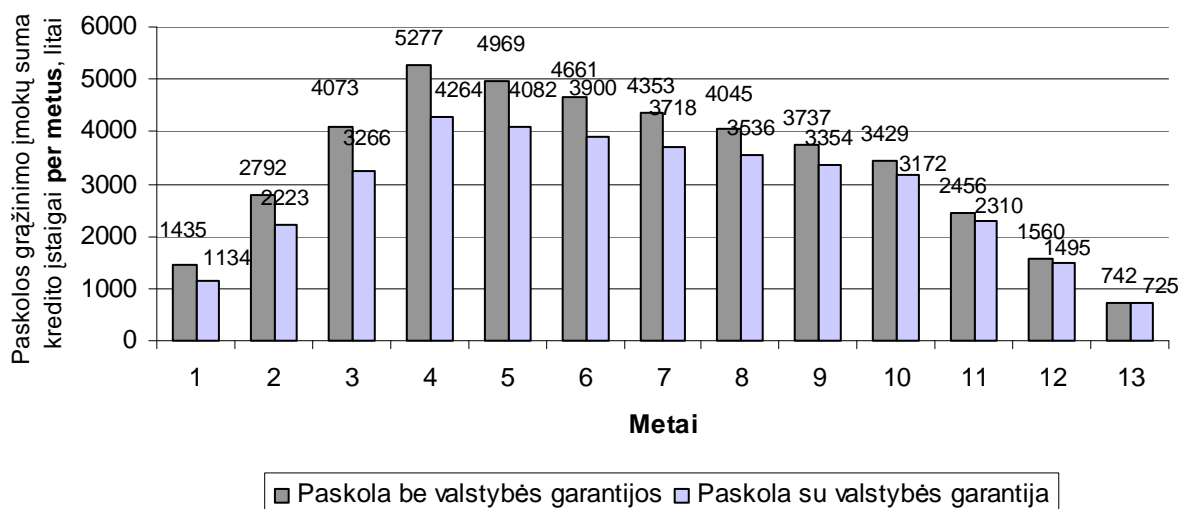
- Valstybė garantuoja visas paskolas studijoms ir prisiima blogų paskolų riziką
- Paskolos teikiamos valstybinių ir nevalstybinių aukštųjų mokyklų visų pakopų studentams

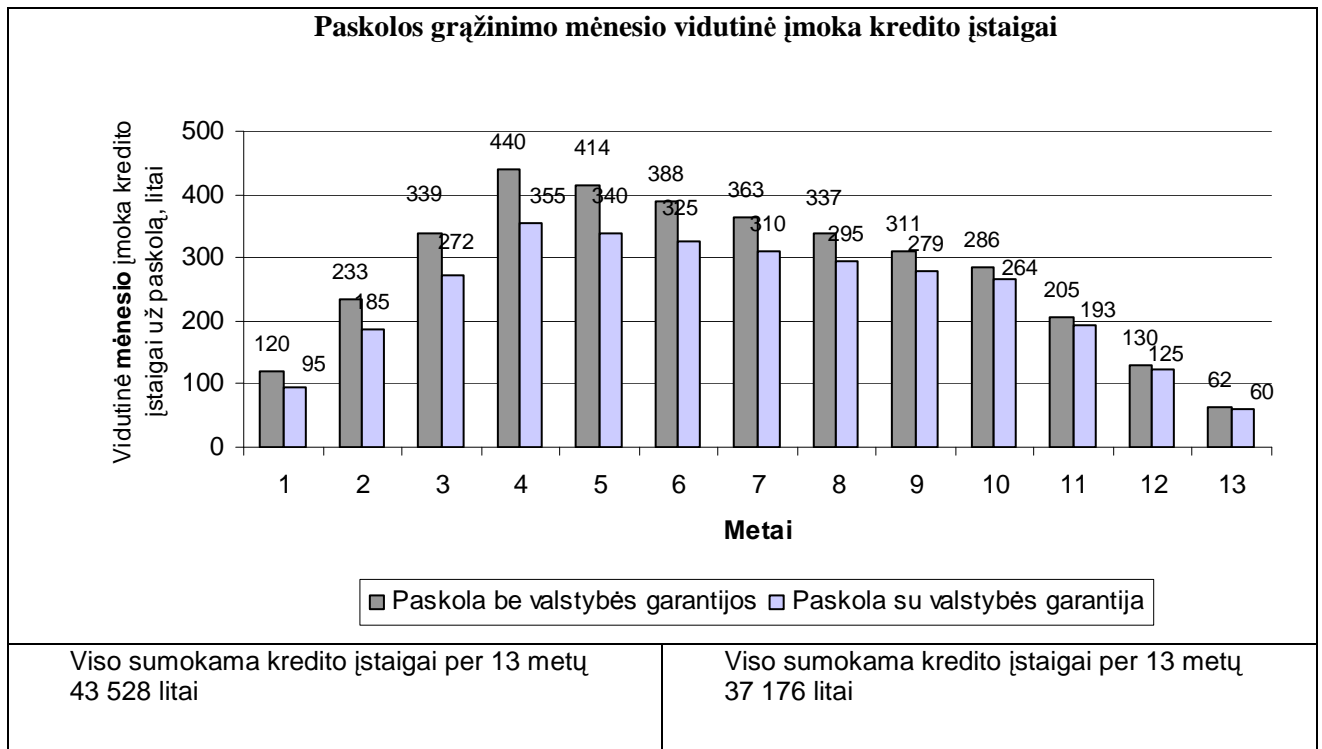
- Valstybė gali kompensuoti palūkanas, skaičiuojamas studijų laikotarpiu už paskolą studijų kainai, paskolos gavėjams, priklausantiems Vyriausybės nustatytoms socialiai remtinoms grupėms
- Paskolos gražinimą numatoma susieti su skolininko pajamomis

Svarbu pažymėti, kad valstybės garantija paskolai minimizuoja kredito riziką, todėl kredito institucija taikys mažesnę maržą, į kurią įskaičiuojama ne tik banko sąnaudos ir pelnas, bet ir kredito rizika. Prognozuojama, kad banko marža tokiai vartojimo paskolai turėtų būti ne daugiau 2%. Palyginimui dabar specialias paskolas studijoms teikia tik vienas iš didesniųjų bankų su nustatyta palūkanų norma 6 mėn. VILIBOR + 6,4%, o 2008 metais vartojimo kreditų, kuriems gauti reikalinga turėti nuolatinės pajamas, banko maržos įprastai svyravo 2–6%. Palyginamuosiuose skaičiavimuose toliau naudojama 6% paskolų marža. Kredito palūkanų norma nustatoma kaip tarpbankinės palūkanų normos (Vilibor) ir maržos suma. Tarpbankinė palūkanų norma, taikoma litams (Vilibor), nuolat kinta. Palyginimo tikslais tiek paskolai su valstybės garantija, tiek paskolai be valstybės garantijos taikoma ta pati Vilibor norma - 5%.

Vartojimo paskola be valstybės garantijos	Vartojimo paskola su valstybės garantija
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kreditas imamas kiekvienų mokslo metų pradžioje, numatant 10 metų kredito gražinimo terminą ▪ Studijų trukmė – 4 mokslo metai ▪ Kredito suma, imama kiekvienais mokslo metais, - 7 000 litų ▪ Per 4 metus paimta kredito iš viso – 28 000 litų ▪ Vilibor – 5% ▪ Kredito institucijos marža – 6% ▪ Kredito palūkanos – 11% ▪ Įmokų mokėjimo metodas – linijinis (pastovus) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kreditas imamas kiekvienų mokslo metų pradžioje, numatant 10 metų kredito gražinimo terminą ▪ Studijų trukmė – 4 mokslo metai ▪ Kredito suma, imama kiekvienais mokslo metais, - 7 000 litų ▪ Per 4 metus paimta kredito iš viso – 28 000 litų ▪ Vilibor – 5% ▪ Kredito institucijos marža – 1,5% ▪ Kredito palūkanos – 6,5% ▪ Įmokų mokėjimo metodas – linijinis (pastovus)

Paskolos gražinimo įmokų suma kredito įstaigai per metus

Naujoji paskolų sistema, kuriai būdingos anksčiau aprašytos charakteristikos, leidžia skolintis iš kredito įstaigų pigiau, nei šiuo metu galimi vartojimo kreditai mokėjimui už mokslą ir pragyvenimui. Skaičiavimai parodo akivaizdžią finansinę naudą po reformos, kai paskolas garantuoja valstybė. Taip pat dėl valstybės garantijos palengvėja kredito gavimo sąlygos. Šiuo metu dalis norinčių studijuoti, tačiau nepatekusių į valstybės finansuojamas vietas, negali studijuoti, nes neturi savo ar tėvų santaupų, o paskolos ėmimo iš kredito įstaigų palūkanos nesant valstybės garantijos yra didelės. Numatoma nauja paskolų sistema esmingai sumažina finansinę kliūtį asmeniui įgyti išsilavinimą, kadangi kiekvienas įstojęs turės teisę palankiomis sąlygomis gauti paskolą studijų kainai sumokėti ir galės būti tikras, kad nustatant šios paskolos gražinimo tempus bus atsižvelgiama į jo būsimas pajamas. Nustačius konkretų gražinimo įmokų susiejimo su pajamomis metodą, įmokos dydis atskiru laikotarpiu priklausys nuo pasiskolinusiojo pajamų.

Stipendijos

Šiuo metu taikoma praktika, kai visas studentų stipendijoms skirtas fondas išdalijamas labai mažomis sumomis, kurios visiškai nepakankamos spręsti studentų socialinėms – ekonominėms problemoms ir netampa tikrąją paskata studentams siekti geriausių rezultatų. Įgyvendinus reformą planuojama keisti šią stipendijų mokėjimo praktiką. Nors stipendijų mokėjimo tvarką galės nustatyti kiekviena aukštoji mokykla, tačiau siūloma gerokai padidinti mokamų stipendijų dydį ir jas mokėti mažesniai skaičiai studentų. Tokia tvarka leis tam tikrai daliai studentų beveik savarankiškai pragyventi iš gaunamos stipendijos ir tokiu būdu iš esmės pakeis dabartinę situaciją, kai absoliučiai visi studentai turi turėti papildomų pajamų šaltinių.

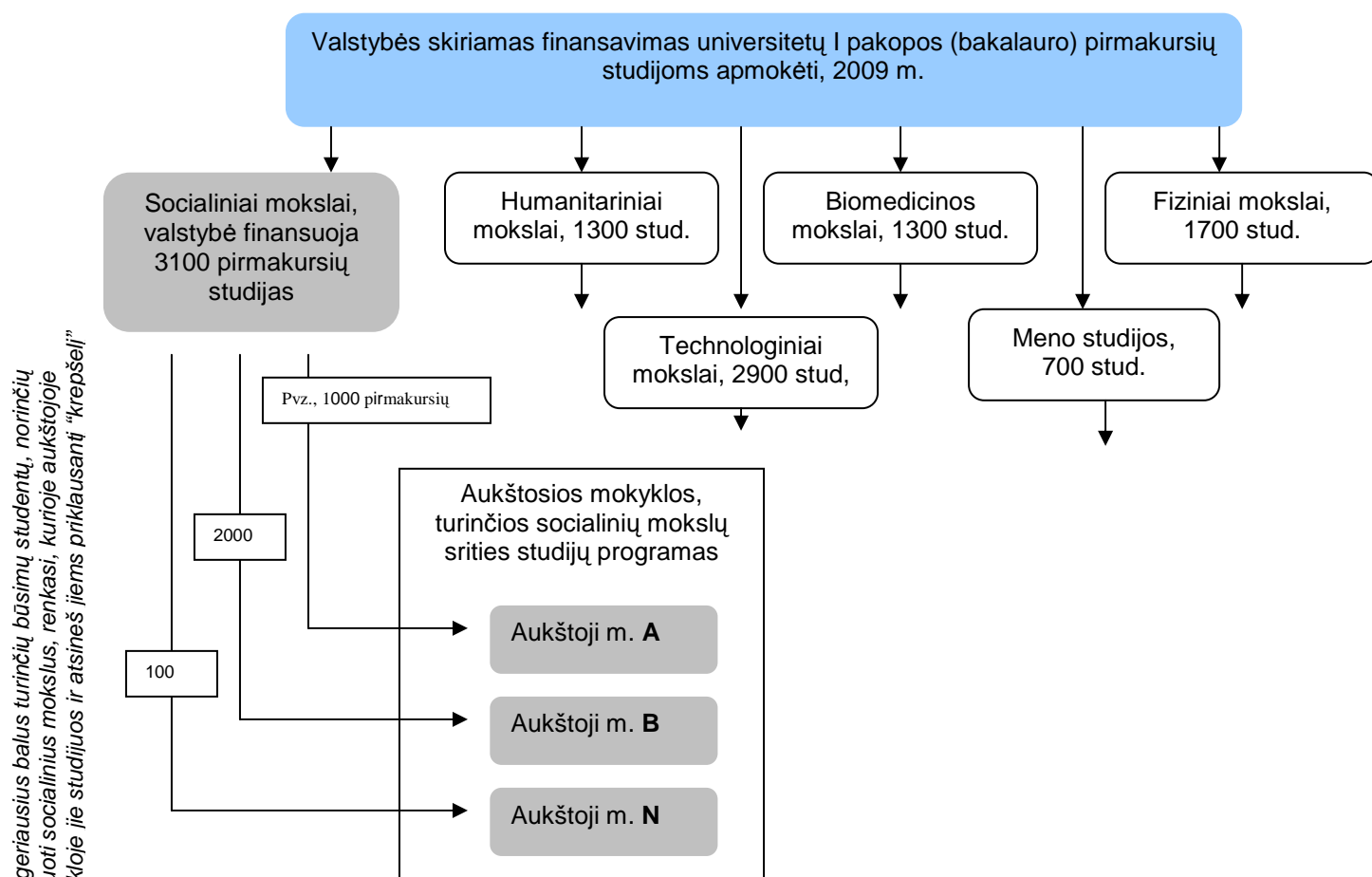
Šiam tikslui valstybė planuoja numatyti mechanizmus, įpareigosiančius aukštąsias mokyklas ir leisiančius įtvirtinti žemiausios valstybės skiriamos skatinamosios stipendijos dydį (pavyzdžiui, 500 Lt). Iki šiol buvusi tvarka, kai aukštosios mokyklos pačios nustato skatinamųjų stipendijų dydžius, išliks, tačiau aukštųjų mokyklų mokamos stipendijos negalės būti mažesnės už nustatytą minimumą.

3. PROGNOZUOJAMI STUDIJŲ VIETŲ IR KOKYBĖS POKYČIAI

Trumpas finansavimo sistemos pagal studijų „krepšelį“ aprašymas

Vienas iš pagrindinių reformų tikslų – sustiprinti aukštojo mokslo institucijų savarankiškumą, leisti studentams ir moksleiviams patiems spręsti, kuriose aukštosiose mokyklose jie renkasi studijuoti pasirinktą specialybę, ir taip paskatinti aukštojo mokslo institucijas teikti geresnės kokybės paslaugas.

Finansavimas „krepšelio“ principu bus pagrįstas tuo, kad valstybės lėšos, skirtos studijoms, seks paskui geriausius studentus į pasirinktas aukštąsias mokyklas, priešingai iki dabar galiojusiai tvarkai, kai pinigai būdavo skirstomi aukštosioms mokykloms pagal nustatytas proporcijas ir neatsižvelgiama į studentų pasirinkimą.

Pav. 9. Pirmakursių studijoms universitetuose apmokėti skirtų valstybės lėšų pasiskirstymo schema (apibendrinta)⁴

Nuogąstavimai, kad studentai rinksis tik tam tikras populiariausias specialybes ir dalis rinkoje reikalingų specialybių tiesiog išnyks, nėra pagrįsti. Studijų krepšelio lėšos bus tam tikromis iš anksto nustatytomis dalimis paskirstytos visoms mokslo sritims, todėl visose srityse bus garantuotos nemokamos studijos daliai stojančiųjų, turinčių geriausių balus. Paskirstymas atskiroms sritims remiasi tiek per ilgą laiką nusistovėjusia praktika ir universitetinių studijų bendrąją sanklodą (dalykų visuma), tiek abiturientų pageidavimų studijuoti tendencijomis, tiek darbo rinkos

⁴ Atitinkamas mechanizmas taikomas ir aukštųjų neuniversitetinių studijų finansavimui (kolegijoms)

poreikių tyrimais – kiek ir kokių specialistų reikės ateityje. Toks valstybės reguliavimas studentams naudingas tuo, kad atsiranda mechanizmai, užtikrinantys konkrečių sričių specialistų balansą valstybėje ir mažinantys tikimybę, jog studijas baigęs asmuo sunkiai įsitvirtins darbo rinkoje vien dėl to, kad darbo rinkoje yra jo srities specialistų perteklius.

Finansavimas „krepšelio“ principu iš esmės lems tik tai, kad stojantieji į humanitarines, socialines ar kitų sričių studijas galės laisvai rinktis aukštąją mokyklą ir gali atsitikti taip, kad didžioji dalis vienai studijų sričiai skirtų „krepšelių“ susikaups vienoje ar keliose geriausiose aukštosiose mokyklose, o kitų aukštųjų mokyklų, kurios taip pat siūlo konkrečios srities studijas, geriausius balus turintys pirmakursiai nesirinks. Žinoma, tai gali sukelti tam tikrų išlikimo problemų kai kurioms aukštosioms mokykloms, kurias tradiciškai rinkdavosi mažesnius balus turintys pirmakursiai, tačiau tokios konkurencinės sąlygos turėtų tapti didžiule paskata aukštosioms mokykloms gerinti studijų kokybę ir taip pritraukti geriausius studentus, kurie kartu su savimi atsineštų „krepšelį“. Taigi pasirinkdami aukštąją mokyklą studentai iš esmės ir nuspręš, kam ir kaip turi būti paskirstytos valstybės skiriamos lėšos studijoms. Vadinasi, būsimiems studentams patikimas labai svarbus svertas (lyginant su ligšioliniu daugiau formaliu aukštųjų mokyklų paslaugų kokybės vertinimu, kuris realiai buvo greičiau moralinio pobūdžio), kadangi abiturientų valia pasirenkant aukštąją mokyklą tiesiogiai lems jai tenkančią valstybės finansavimo dalį.

Jeigu aukštoji mokykla A nori 2010 m. ir vėlesniais metais turėti daugiau studentų, atsinešančių „krepšelio“ lėšas, ji privalės gerinti studijų kokybę ir tai viešai įrodyti, kad geriausi būsimi studentai prioritetą atiduotų jai, o ne aukštajai mokyklai B. Aukštosios mokyklos turės daug aktyviau bendrauti su geriausiais absolventais, siekdamos patraukti studijuoti pagal jų studijų programas. Tai reiškia, kad ir absolventai gaus daugiau informacijos apie studijų situaciją.

Drauge svarbu pažymėti, kad numatyti mechanizmai, kaip išvengti situacijos, kai visi (ar didžioji) tam tikros studijų srities pirmakursiai telkiasi vienoje aukštojoje mokykloje: aukštosios mokyklos 2009 m. galės priimti tik 10 proc. daugiau pirmakursių lyginant su 2008 m. priėmimo rezultatais.

Studijų finansavimo 2009 m. prognozė pagal studijų sritis ir aukštąją mokyklą

Įgyvendinant mokslo ir studijų sistemos reformą ir ypač finansavimo sistemos pertvarką itin svarbu numatyti galimus padarinius visoms su reforma susijusioms grupėms. Pirmiausia finansavimo sistemos pertvarka turės poveikį stojantiesiems į aukštąsias mokyklas (didžiąja dalimi abiturientams), vykdomi pakeitimai taip pat neišvengiamai palies aukštųjų mokyklų tinklą ir juose dirbančius dėstytojus bei kitą personalą. Vidutinėje ir ilgalaikėje perspektyvoje mokslo ir studijų reforma turės didelį poveikį ir visuomenės gyvenimui bei ūkio plėtrai.

Šioje dalyje yra siekiama nubrėžti artimojo laikotarpio perspektyvą pateikiant stojančiųjų į aukštąsias mokyklas, jų pasirinkimų tarp studijų sričių ir aukštųjų mokyklų prognozę.

Prognozuojant buvo remiamasi šiomis pagrindinėmis prielaidomis:

- Studijų finansavimas nuo 2009 m. yra grindžiamas studijų „krepšelio“ modeliu, t. y., studijų lėšos seka studentą;
- Aukštosios mokyklos konkuruoja tarpusavyje dėl studentų studijų sričių lygmenyje;
- Studijų sritims yra numatytos preliminarios kvotos:

▪ Biomedicinos mokslų	1300
▪ Humanitarinių mokslų	1300
▪ Meno studijų	700
▪ Fizinių mokslų	1700
▪ Socialinių mokslų	3100
▪ Technologijos mokslų	2900

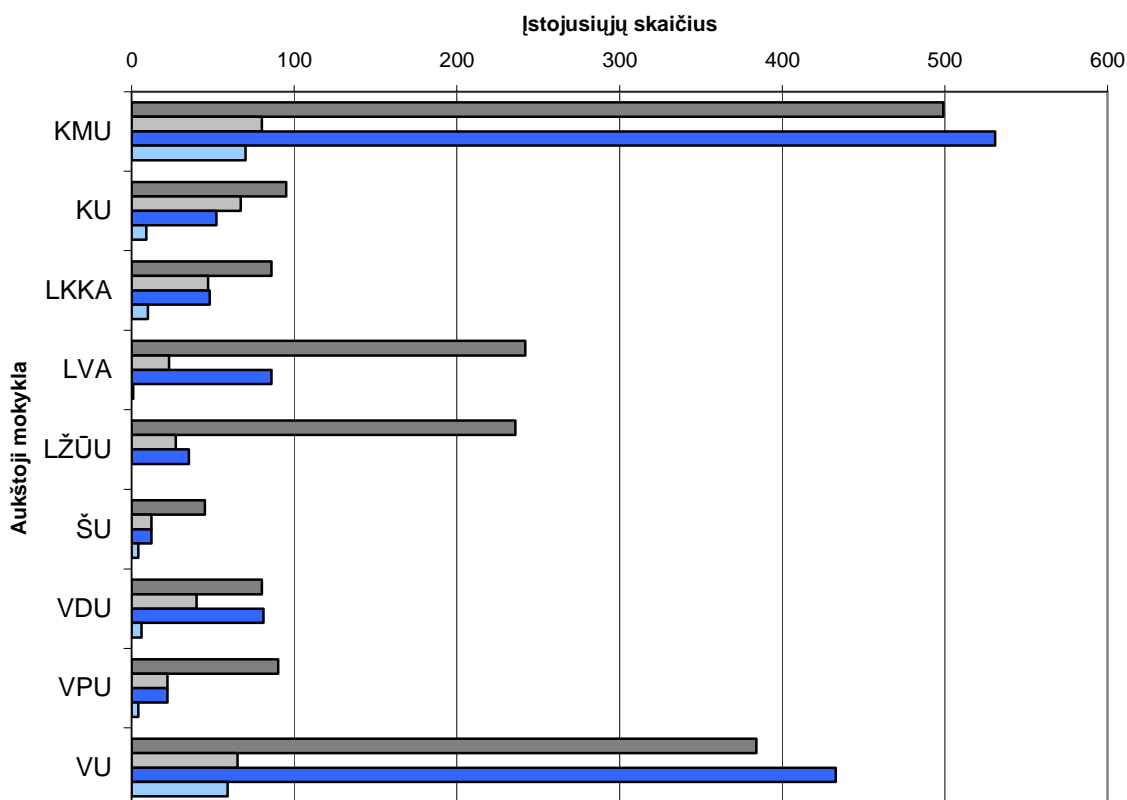
- Studentų konkursinės eilės sudarymas remiasi Lietuvos universitetų rektorių konferencijos parengta metodika;
- Valstybės finansuojamų studijų vietų pokyčiams pagal studijų programas yra taikomi apribojimai:
 - Valstybės finansuojamų studijų vietų padidėjimas aukštosios mokyklos studijų programoje negali būti didesnis nei 110% lyginant su 2008 m.;
 - Nevalstybinėse aukštosiose mokyklose valstybės finansuojamos vietos negali sudaryti daugiau nei 20% 2008 m. į pirmąjį kursą įstojusių studentų (pagal studijų programas);
- 2009 m. stojančiųjų preferencijos išlieka panašios, kaip ir 2008 m.

Prognozės rezultatai pateikiami grafine forma ir apima šiuos duomenis:

1. 2008 m. įstojusiųjų į valstybės finansuojamas studijų vietas statistika pagal studijų sritį ir aukštąją mokyklą.
2. 2008 m. įstojusiųjų į mokamas studijų vietas statistika pagal studijų sritį ir aukštąją mokyklą.
3. 2009 m. įstojančiųjų į valstybės finansuojamą vietą (gavusių studijų „krepšelį“) prognozė pagal studijų sritį ir aukštąją mokyklą.
4. Įvertinimas, kiek iš 2008 m. mokančiųjų už studijas studentų būtų gavę valstybės finansavimą pagal įvedamą studijų „krepšelio“ finansavimo tvarką 2009 m.

2009 m. už studijas mokančiųjų studentų prognozė nebuvo rengta, nes universitetai nebuvo paskelbę studijų kainų, tačiau Švietimo ir mokslo ministerija numato, kad mokančiųjų už studijas studentų santykinis skaičius išliks panašus į buvusį 2008 m.

**Stojančiųjų į Biomedicinos mokslų sritį pasiskirstymo prognozė
pagal aukštąsias mokyklas įvedus "Krepšelio" finansavimo
modelį, 2009 m.**

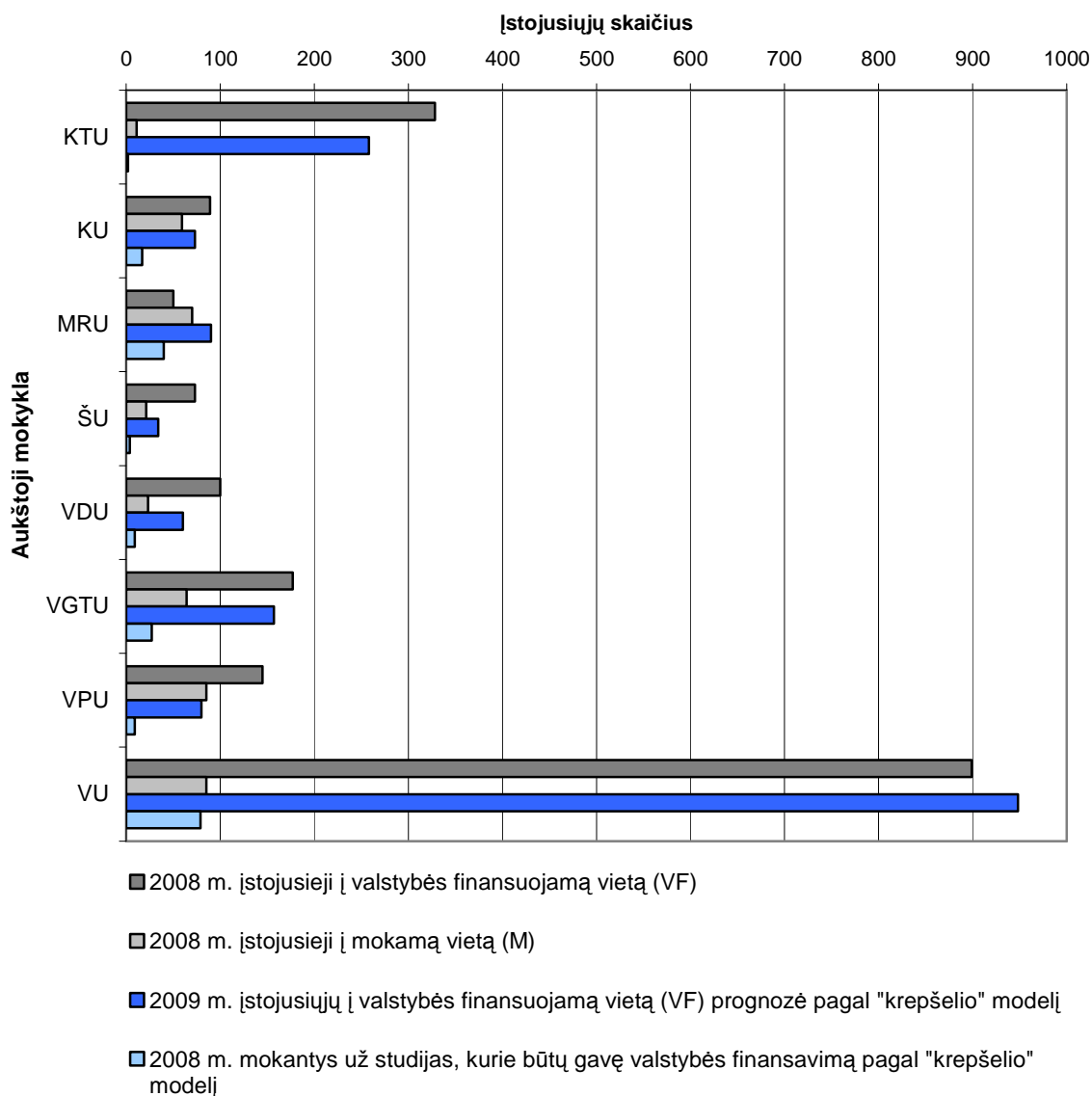

- 2008 m. įstojusieji į valstybės finansuojamą vietą (VF)
- 2008 m. įstojusieji į mokamą vietą (M)
- 2009 m. įstojusiųjų į valstybės finansuojamą vietą (VF) prognozė pagal "krepšelio" modelį
- 2008 m. mokantys už studijas, kurie būtų gavę valstybės finansavimą pagal "krepšelio" modelį

Biomedicinos mokslų studijų srities studijų kryptys:

- Agronomija
- Biofizika
- Biologija
- Ekologija ir aplinkotyra
- Farmacija
- Gyvulininkystės technologija
- Medicina
- Miškininkystė
- Reabilitacija
- Slauga
- Stomatologija
- Veterinarinė medicina
- Visuomenės sveikata

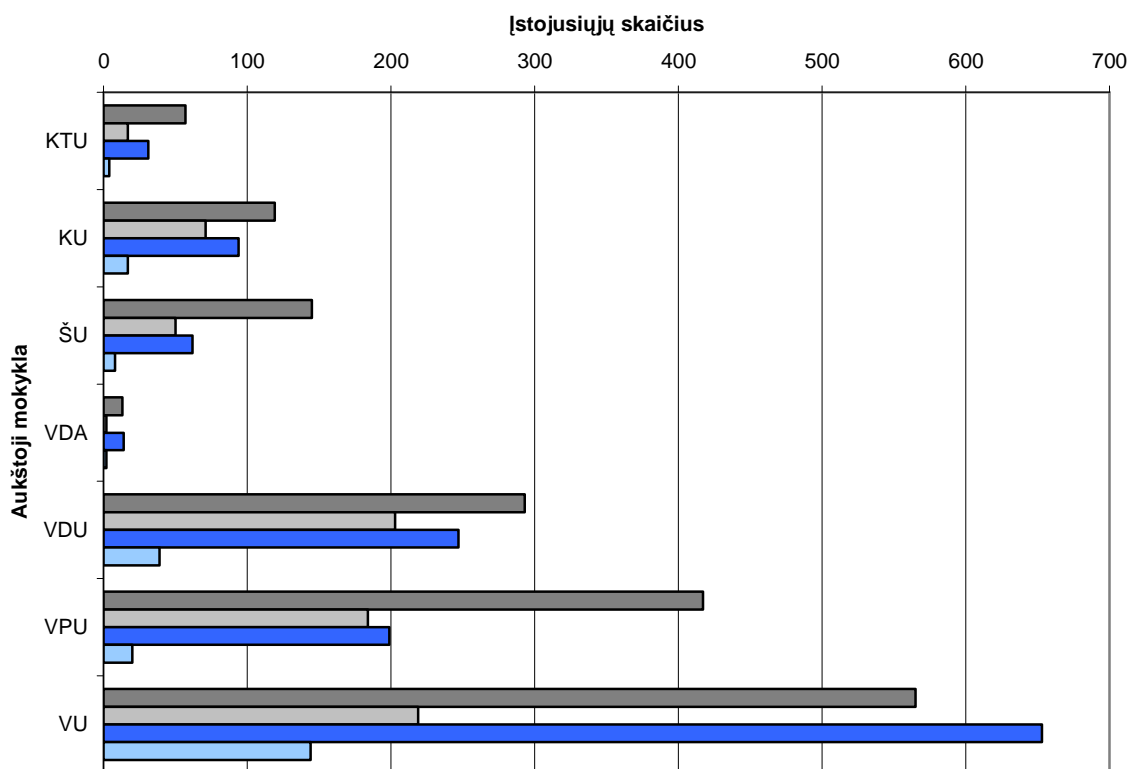
Stojančiųjų į Fizinių mokslų sritį pasiskirstymo prognozė pagal aukštąsias mokyklas įvedus "Krepšelio" finansavimo modelį, 2009 m.

Fizinių mokslų studijų srities studijų kryptys:

- Biochemija
- Chemija
- Fizika
- Geografija
- Geologija
- Informatika
- Matematika
- Statistika

**Stojančiųjų į Humanitarinių mokslų sritį pasiskirstymo prognozė
pagal aukštąsias mokyklas įvedus "Krepšelio" finansavimo
modelį, 2009 m.**

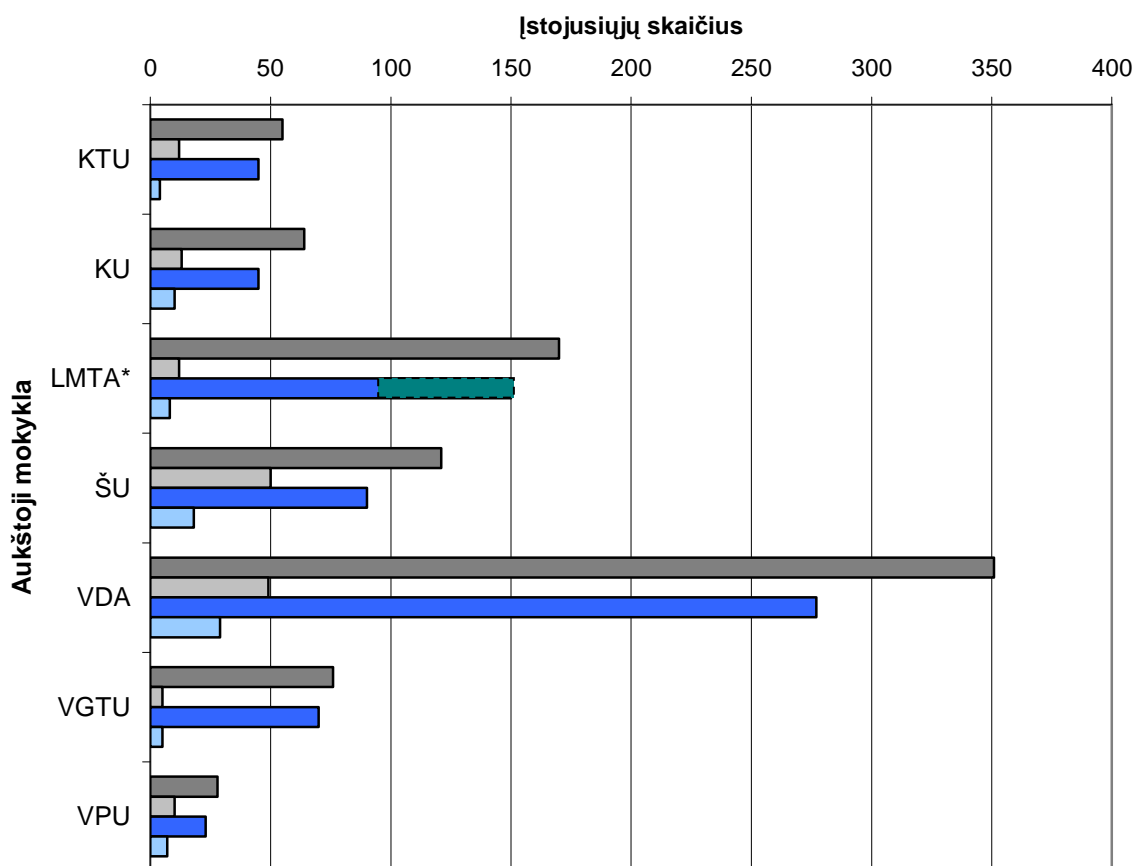
- 2008 m. įstojusieji į valstybės finansuojamą vietą (VF)
- 2008 m. įstojusieji į mokamą vietą (M)
- 2009 m. įstojusiųjų į valstybės finansuojamą vietą (VF) prognozė pagal "krepšelio" modelį
- 2008 m. mokantys už studijas, kurie būtų gavę valstybės finansavimą pagal "krepšelio" modelį

Humanitarinių mokslų studijų srities studijų kryptys:

- Archeologija
- Etnologija
- Filologija
- Filosofija
- Istorija
- Menotyra
- Religijos mokslai
- Teologija

Stojančiųjų į Meno sritį pasiskirstymo prognozė pagal aukštąsias mokyklas įvedus "Krepšelio" finansavimo modelį, 2009 m.

(tikslėnis stojančiųjų pasiskirstymas priklausys nuo papildomų stojamųjų egzaminų ar testų taikomų konkrečios aukštosios mokyklos)

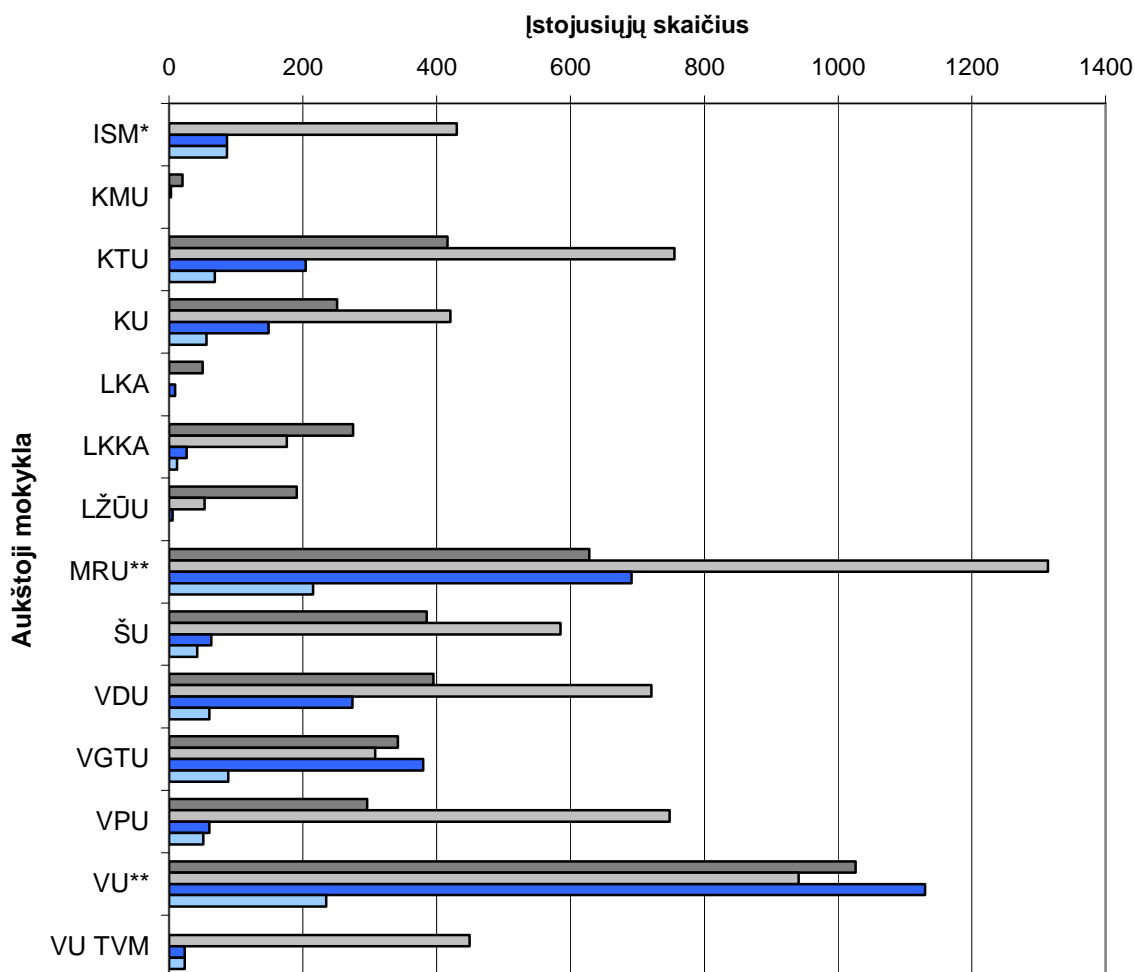
*koreguota pagal studijų programų specifiką.

- 2008 m. įstojusieji į valstybės finansuojamą vietą (VF)
- 2008 m. įstojusieji į mokamą vietą (M)
- 2009 m. įstojusiųjų į valstybės finansuojamą vietą (VF) prognozė pagal "krepšelio" modelį
- 2008 m. mokantys už studijas, kurie būtų gavę valstybės finansavimą pagal "krepšelio" modelį

Meno studijų srities studijų kryptys:

- Architektūra
- Audiovizualinis menas
- Dailė
- Muzika
- Teatras

Stojančiųjų į Socialinių mokslų sritį pasiskirstymo prognozė pagal aukštąsias mokyklas įvedus "Krepšelio" finansavimo modelį, 2009 m.

*pritaikytas 20% finansavimo intensyvumo koeficientas.

**pritaikytas 10% stojančiųjų skaičiaus augimo į studijų sritį apribojimo koeficientas.

■ 2008 m. įstojusieji į valstybės finansuojamą vietą (VF)

□ 2008 m. įstojusieji į mokamą vietą (M)

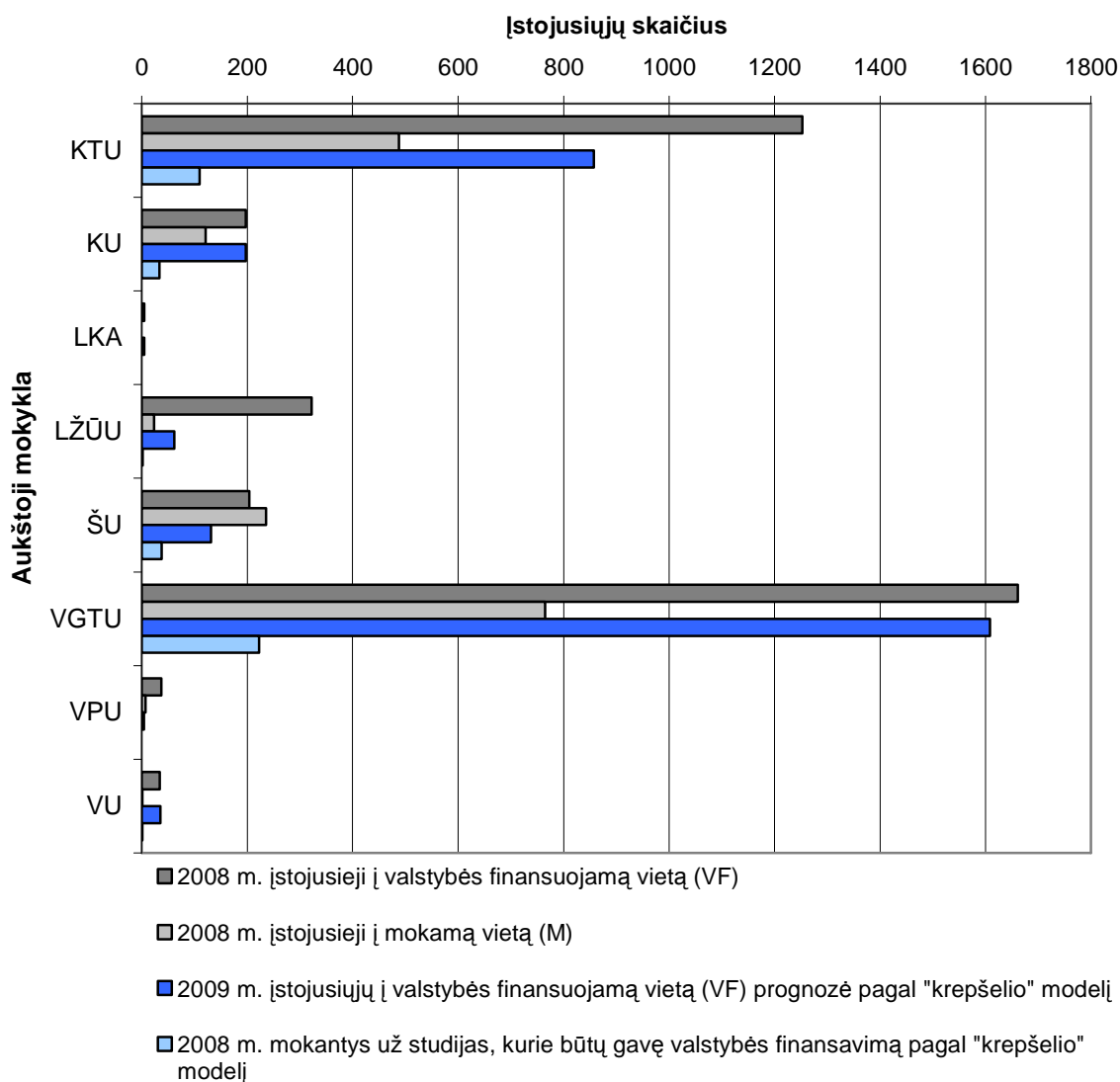
■ 2009 m. įstojusiuju į valstybės finansuojamą vietą (VF) prognozė pagal "krepšelio" modelį

■ 2008 m. mokantys už studijas, kurie būtų gavę valstybės finansavimą pagal "krepšelio" modelį

Socialinių mokslų studijų srities studijų kryptys:

Edukologija	Socialinis darbas
Ekonomika	Sociologija
Komunikacija ir informacija	Sportas
Politikos mokslai	Teisė
Psichologija	Vadyba ir verslo administravimas
Rekreacija ir turizmas	Viešasis administravimas

**Stojančiųjų į Technologijos mokslų sritį pasiskirstymo prognozė
pagal aukštąsias mokyklas įvedus "Krepšelio" finansavimo
modelį, 2009 m.**

Technologijos mokslų studijų srities studijų kryptys:

Aplinkos inžinerija	Kraštotvarka
Bioinžinerija	Matavimų inžinerija
Chemijos inžinerija	Mechanikos inžinerija
Elektronikos inžinerija	Pramonės inžinerija
Elektros inžinerija	Saugos inžinerija
Energetika	Statybos inžinerija
Informatikos inžinerija	Transporto inžinerija

Geriausiai besimokančiųjų studentų skaičiaus pokyčiai valstybės finansuojamose vietose 2008–2009 m.

Siekiant atlikti prognozę, kokie bus geriausiai besimokančiųjų studentų skaičiaus pokyčiai valstybės finansuojamose vietose po reformos (stojančiųjų į bakalauro studijų pirmą kursą), atlikti prognostiniai skaičiavimai. Lietuvos aukštojo mokslo asociacijos bendrajam priėmimui organizuoti (LAMA BPO) 2008 metų stojimo metu gauti duomenys sumodeliuoti 2009 metams, laikantis šių pagrindinių sąlygų ir prielaidų:

- 2008 metų rezultatai apima valstybės finansuojamas vietas (tarp jų ir dalinai valstybės finansuojamas vietas (studento dalinė įmoka 520 Lt)). Mokamos studijų vietos į šią analizę neįtraukiamos siekiant analizuoti geriausiai besimokančiųjų studentų skaičiaus pokyčius būtent valstybės finansuojamose vietose.
- Studentų preferencijos stojant į bakalauro studijas 2009 metais išlieka tokios pačios, kaip ir 2008 metais.
- Modeliuojant 2009 metų stojimo rezultatus atsižvelgiama į numatomus studijų „krepšelių“ skaičius 2009 metams atskirose studijų srityse. Studijų „krepšelių“ skaičius reiškia valstybės finansuojamų vietų skaičių.
- Geriausiai besimokantys stojantieji (abiturientai) į aukštąsias mokyklas apibūdinami kriterijaus balais. Aukštesnis kriterijaus balas reiškia, kad stojančiojo mokomųjų dalykų valstybinių arba mokyklinių brandos, stojamųjų egzaminų ir testų (jei jie nustatyti) įvertinimai bei metiniai pažymiai yra geresni. Kriterijus yra dedamųjų – mokomųjų dalykų valstybinių arba mokyklinių brandos, stojamųjų egzaminų ir testų (jei jie nustatyti) įvertinimų, metinių pažymių, padaugintų iš svertinių koeficientų, bei papildomų balų už kitus pasiekimus suma. Kriterijaus dedamosios nustatomos studijų kryptims arba krypčių grupėms.
- Palyginamumo tikslais kiekviename studijų kryptyje (jų grupėje) taikyta bendra kriterijaus skaičiavimo metodika visiems universitetams. Taip galima palyginti abiturientų, stojančių į tą pačią studijų sritį, pažangumą.

Studijų sritis	Humanitarinių mokslų					
	Istorija					
	Universitetas	Visi universitetai		KU		ŠU
	2008 m. įstojusiuju kriterijų statistika	2009 m. įstojusiuju kriterijų prognozė	2008 m. įstojusiuju kriterijų statistika	2009 m. įstojusiuju kriterijų prognozė	2008 m. įstojusiuju kriterijų statistika	2009 m. įstojusiuju kriterijų prognozė
Maksimalus kriterijus	20,34	20,34	17,52	18,20	18,22	18,48
Minimalus kriterijus	12,20	15,42	15,78	15,78	13,22	16,40
Kriterijų vidurkis	16,43	17,71	16,66	17,02	15,88	17,43
Kriterijų mediana	16,50	17,72	16,64	17,00	15,92	17,44
Įstojusiuju skaičius, įstojusiuju prognozė 2009 m./pritaikius 110% plėtros apribojimą	276	324	17	19	24	11
Universitetas	VDU		VPU		VU	
	2008 m. įstojusiuju kriterijų statistika	2009 m. įstojusiuju kriterijų prognozė	2008 m. įstojusiuju kriterijų statistika	2009 m. įstojusiuju kriterijų prognozė	2008 m. įstojusiuju kriterijų statistika	2009 m. įstojusiuju kriterijų prognozė
Maksimalus kriterijus	19,44	19,44	19,10	19,10	20,34	20,34
Minimalus kriterijus	16,56	15,44	12,20	15,42	17,68	15,46
Kriterijų vidurkis	17,97	17,43	16,00	17,28	18,82	17,75
Kriterijų mediana	18,00	17,44	16,12	17,28	18,76	17,74
Įstojusiuju skaičius, įstojusiuju prognozė 2009 m./pritaikius 110% plėtros apribojimą	39	43	71	68	125	138

Pateiktas Studijų srities *Humanitariniai mokslai* studijų krypties *Istorija* pavyzdys rodo prognozuojamus pokyčius valstybės finansuojamose vietose. Prognozuojamas studijuojančiųjų valstybės finansuojamose vietose skaičiaus 2009 metais *Istorijos* kryptyje padidėjimas. Pagal atskirus universitetus stebimos valstybės finansuojamų vietų tiek didėjimo (pažymėta mėlynai), tiek ir mažėjimo (pažymėta raudonai) tendencijos. Atskiro universiteto atveju valstybės finansuojamų vietų skaičiaus didėjimo ar mažėjimo tendencija priklauso nuo stojančiųjų turinčių aukštesnius kriterijaus balus, pasirinkimo. Geriausiai besimokantieji turi studijų „krepšelį“ ir tai reiškia valstybės finansuojamą vietą konkrečiame universitete. Studijų „krepšelio“ principo įgyvendinimas reformos metu reiškia, kad stojimo metu stojantieji su geriausiai balais konkuruoja dėl studijų sričiai skirtų studijų „krepšelių“ ir pasirenka, kuriame universitete jam/jai studijuoti konkrečią studijų kryptį. Taip valstybės finansuojamas mokslas užtikrinamas besimokantiems geriausiai.

Finansavimo sistema iki reformos užtikrino, kad būtų finansuojami geriausiai besimokantys konkrečioje studijų kryptyje konkrečiame universitete. Finansavimo sistemos po reformos privalumas teisingumo ir veiksmingumo prasme yra tas, kad geriausiai besimokantieji, gavę studijų „krepšelį“ (valstybės finansuojamą vietą), gali pasirinkti universitetą, kuriame tą studijų kryptį studijuoti. Tokiu būdu geriausiai besimokantys stojantieji renkasi universitetą, kuris labiausiai atitinka jo/jos lūkesčius. Ligšiolinės finansavimo sistemos trūkumas teisingumo ir veiksmingumo prasme tas, kad dalis geriausiai besimokančiųjų negaudavo valstybės finansavimo, o jį galėjo gauti santykinai blogiau besimokantys. Naujos finansavimo sistemos privalumą, lyginant su sistema iki reformos, galima iliustruoti pateiktu studijų krypties *Istorija* pavyzdžiu. 2008 metais įstojusieji į *istorijos* studijų kryptį VU studentai, turintys kriterijaus balą mažesnę nei 17,68, turėjo mokėti už studijas. Tačiau turintieji kriterijaus balą mažesnę nei 17,68 ir įstoję į *istorijos* studijų kryptį ŠU (minimalus balas 13,22) ar VPU (minimalus balas 12,20) buvo finansuojami valstybės. Taigi šiuo atveju valstybė finansuodavo ne pačius pažangiausius istorijos studentus šalies mastu. Po

reformos finansavimo sistemos pokyčiai užtikrina, kad finansuojami pažangiausi istorijos studentai, nepriklausomai nuo to, kuriame universitete jie pasirenka studijuoti.

Bendrai studijų kryptyje *istorija* 2009 metais valstybės finansuojamas vietas gauna geriau besimokantys. Kriterijų vidurkis 2008 metais buvo 16,43 balo, 2009 metams prognozuojamas vidurkis 17,71 balo. Atitinkamai mediana, kuri parodo įstojusiu į valstybės finansuojamas vietas vidurinio nario eilėje kriterijaus reikšmę (iš viso 324 įstojusieji, mediana 162 ir 163 numeriu įsijusiųjų kriterijaus balų vidurkis), padidėja nuo 16,50 iki 17,72 balo.

Studijų „krepšelis“ skiriamas studijų sričiai. *Istorijos* studijų krypties atveju studijų „krepšelis“ skiriamas *Humanitariniams mokslams*. Stojantieji, turintys aukščiausius balus, gauna studijų „krepšelius“ savo pasirinktoms studijų kryptims. Taip valstybės finansuojamų vietų skaičius *Humanitariniuose moksluose* išauga tose studijų kryptyse, kurias pasirenka geriausiai besimokantys, ir sumažėja tose studijų kryptyse, kurias geriausiai besimokantys studentai, gavę studijų „krepšelius“, renkasi ne taip gausiai. Pažymėtina, jog siekiant išvengti ypač didelių staigių padidėjimų atskirų studijų programų konkrečiose aukštosiose mokyklose lygmeniu ir taip užtikrinti bendrą pokyčių nuoseklumą, numatoma pirmaisiais metais nustatyti maksimalų 10% valstybės finansuojamų vietų skaičiaus padidėjimą atskiroje studijų programoje.

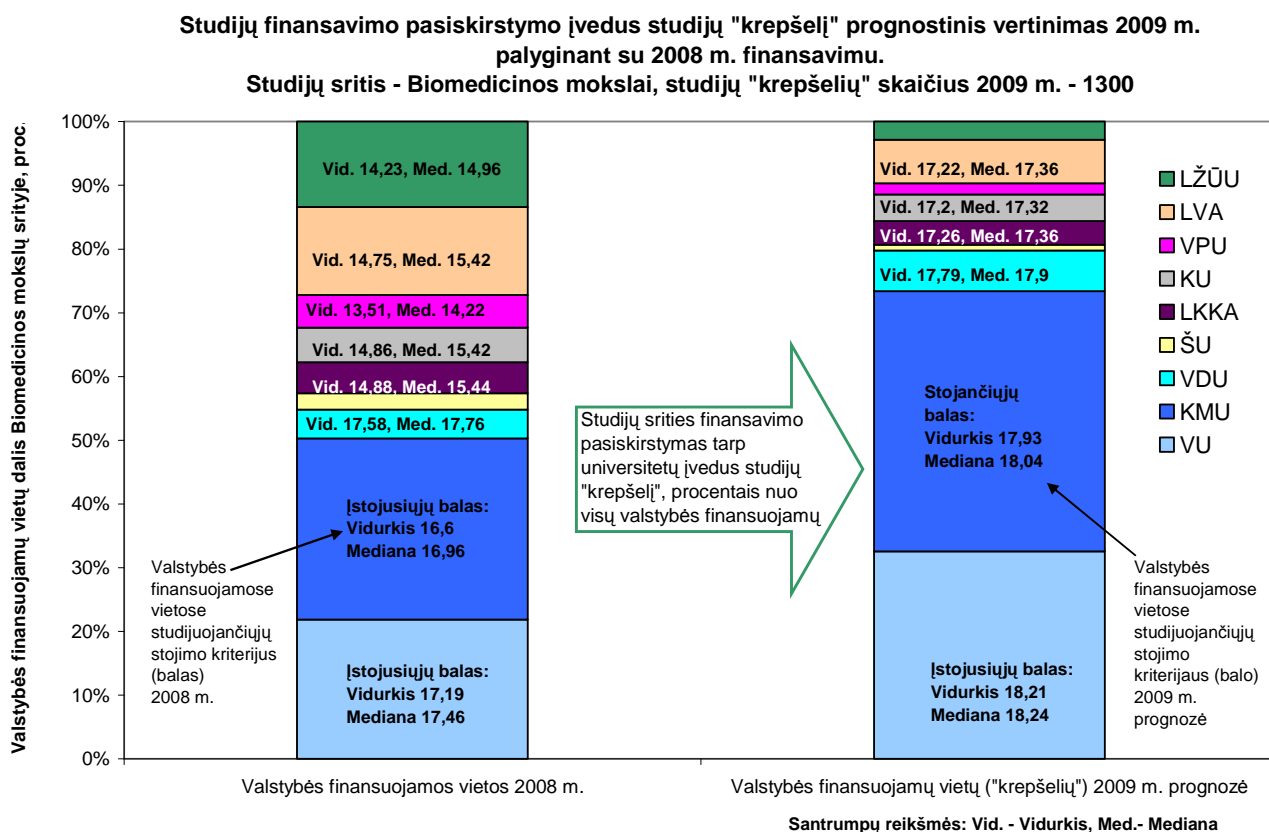
Nors sumažėjimo riba nėra nustatyta, tačiau sumažėjimo mastą automatiškai sąlygoja padidėjimo masto ribojimas kitose studijų programose.

<i>Studijų sritis</i> <i>Studijų kryptis</i>	Biomedicinos mokslų		Humanitarinių mokslų		Meno	
	Biologija		Filosofija		Architektūra	
	2008 m. įstojusiujų kriterijų statistika	2009 m. įstojusiujų kriterijų progozė	2008 m. įstojusiujų kriterijų statistika	2009 m. įstojusiujų kriterijų progozė	2008 m. įstojusiujų kriterijų statistika	2009 m. įstojusiujų kriterijų progozė
<i>Maksimalus kriterijus</i>	20,34	20,34	20,24	20,24	21,41	21,41
<i>Minimalus kriterijus</i>	9,00	14,90	12,22	15,44	13,65	17,06
<i>Kriterijų vidurkis</i>	15,96	17,83	16,42	17,70	18,00	18,94
<i>Kriterijų mediana</i>	16,56	17,94	16,48	17,70	18,18	18,93
<i>Įstojusiujų skaičius, progozė</i>	155	115	82	78	147	140
<i>Studijų sritis</i> <i>Studijų kryptis</i>	Fizinių mokslų		Socialinių mokslų		Technologijos mokslų	
	Matematika		Ekonomika		Statybos inžinerija	
	2008 m. įstojusiujų kriterijų statistika	2009 m. įstojusiujų kriterijų progozė	2008 m. įstojusiujų kriterijų statistika	2009 m. įstojusiujų kriterijų progozė	2008 m. įstojusiujų kriterijų statistika	2009 m. įstojusiujų kriterijų progozė
<i>Maksimalus kriterijus</i>	20,40	20,40	20,60	20,60	20,56	20,56
<i>Minimalus kriterijus</i>	4,76	11,40	7,60	17,36	6,20	11,88
<i>Kriterijų vidurkis</i>	14,23	14,12	14,97	18,74	12,66	15,12
<i>Kriterijų mediana</i>	14,56	15,94	15,44	18,70	12,68	14,92
<i>Įstojusiujų skaičius, progozė</i>	261	223	696	766*	761	837*

*Prognozuojamas įstojusiujų skaičius koreguotas pagal aukštosios mokyklos studijų programai taikomą augimo apribojimą (110%)

Pateiktas pavyzdys iš to paties modeliavimo darbo, kurio prielaidos ir sąlygos aprašytos skyriaus pradžioje. Šis pavyzdys iliustruoja pokyčius konkrečios studijų srities studijų kryptyse. Kadangi studijų „krepšelis“ skiriamas bendrai visai studijų sričiai, valstybės finansuojamų studentų skaičius išauga studijų kryptyse ir programose, kurias renkasi daugiausia, gerai besimokančių studentų, ir sumažėja tose studijų kryptyse ir programose, kurios sulaukia mažiausiai stojančiųjų, gavusių studijų „krepšelius“, dėmesio.

Ši valstybės finansuojamų studijų vietų persiskirstymo pagal studijų „krepšelio“ finansavimo modelį situacija iliustruota ir toliau pateikiamame paveiksle.

Pav. 10. Studijų finansavimo pasiskirstymo tarp universitetų įvedus studijų „krepšelį“ prognostinis vertinimas, pavyzdys

Iš šio paveikslo galima stebėti prognozuojamą valstybės finansuojamų vietų persiskirstymą esant studijų „krepšelio“, o ne institucijų (universitetų) finansavimo modeliui. Naujojo finansavimo modelio padarinys – finansuojami pažangiausi stojantieji, o atskirose studijų programose įstojusiųjų pažangumas bei motyvacija studijuoti tampa konsolidesnė. Esant tokiam finansavimo modeliui yra sukuriamos prielaidos studijų kokybės augimui tiek tarpinstituciniu lygmeniu, tiek mikrolygmeniu (programose).

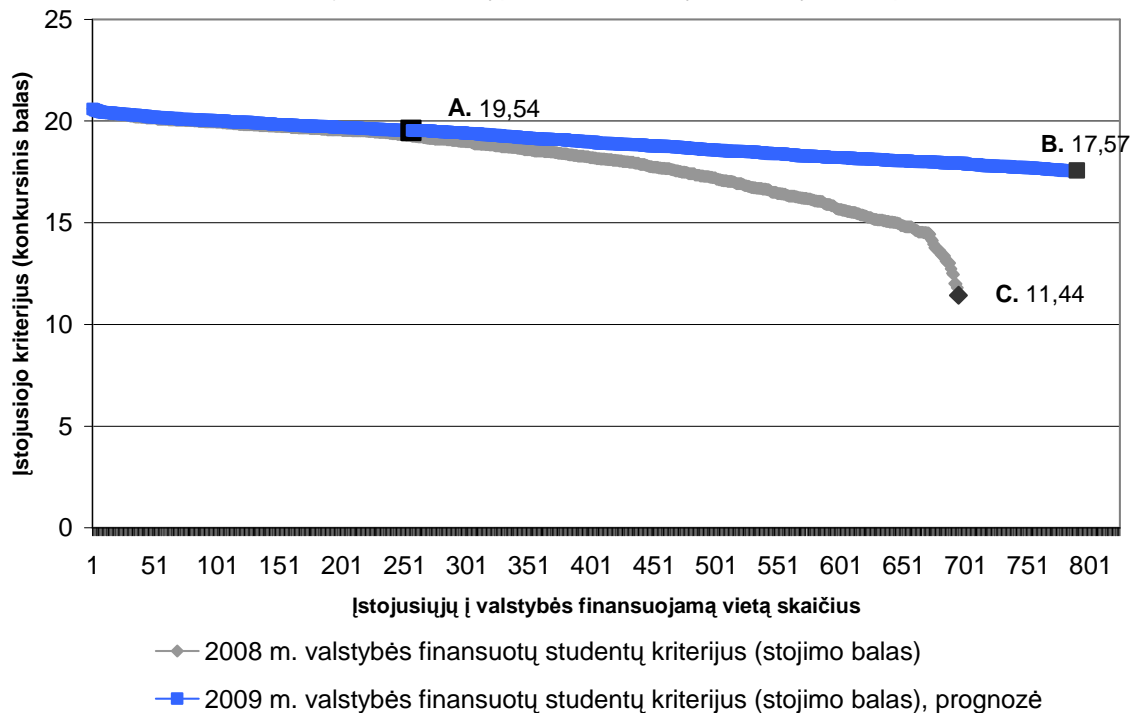
Kaip papildomą pavyzdį galima pateikti į Ekonomikos programas stojančiųjų finansavimo iliustratyvų pavyzdį.

2009 m. valstybės finansuojamų vietų pagal studijų "krepšelio" finansavimo modelį prognostinis vertinimas, palyginant su 2008 m. finansavimu

Studijų sritis: Socialiniai mokslai

Studijų kryptis: Ekonomika

Pagrindinė prielaida: Pažangiausi ir gabiausi (t.y. aukščiausių kriterijų (balą) turintys stojantieji) gauna valstybės finansavimą (nepriklausomai kokį universitetą pasirinko)

5

Pav. 11. 2009 m. valstybės finansuojamų vietų pagal studijų „krepšelio“ finansavimo modelį prognostinis vertinimas

2008 m. studijų finansavimą vykdant studijų vietų paskirstymo universitetams pagrindu net ir labai gabūs studentai dėl savo preferencijų konkretaus universiteto ar studijų programos atžvilgiu negalėdavo gauti valstybės finansavimo. Tarkim, pažangus stojantysis, pasirinkęs Vilniaus universiteto Ekonomikos programą, dažnai turėdavo savo lėšomis mokėti už studijas vien todėl, kad valstybės finansavimas buvo skiriamas pirmiausia universitetams, o tik paskui, pagal ribotą kvotą, studentams. Studijų „krepšelio“ finansavimo modelis pirmiausia finansuos santykinai už kitus pažangesnį studentą nepriklausomai nuo to, kokiame universitete jis nuspręs studijuoti. Taip bus išvengta situacijos, kai pagal tą pačią vertinimo sistemą stojantysis, įvertintas 19,5 balo, nebus finansuojamas, o kitam stojančiajam, net ir surinkusiam 11–15 ar net mažiau balų, bus skiriamas finansavimas (žr. Paveikslą aukščiau).

Aukštosios mokyklos turi jau šiandien numatyti ilgalaikę studijų kryptių plėtros strategiją ir reorganizavimosi scenarijus. Tai ypač svarbu aukštosioms mokykloms, į kurias stoja mažiausiai studentų, galinčių gauti studijų krepšelius.

Švietimo ir mokslo ministerija numato parengti kriterijus, kurių netenkinanti aukštoji mokykla būtų reorganizuojama; numatyti reorganizavimo kryptis ir būdus.

⁵ Paveikslas: Tarp taško A ir B esantys stojantieji 2008 m. negavo valstybės finansavimo ir studijavo savo lėšomis.

4. STUDIJŲ IR MOKSLO KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS

Viena iš aktualiausių pastarųjų metų diskusijų apie aukštąjį mokslą aspektų ne vienoje Vidurio Europos šalyje – kaip užtikrinti aukštojo mokslo kokybę ir svarų indėlį į šalies raidą. Daugelyje senųjų ES šalių jau ilgą laiką laikomasi nuostatos paviduriniame švietime išlaikyti proporcijas tarp universitetinio, aukštojo neuniversitetinio ir profesinio mokymo. Neproporcingai greitai augant universitetų studentų skaičiui Lietuvoje, o ir kitose panašios raidos šalyse, nespėta plėtoti akademinio personalo, kurti būtinos infrastruktūros ir t. t. Spręsdami finansines problemas universitetai ėmė labai didinti į neakivaizdines studijas priimamų studentų skaičių. 2007-2008 mokslo metais neakivaizdine forma studijuojantys studentai jau sudarė net 40 proc. visų studentų (palyginimui, 2000-2001 m. jų buvo 21,9 proc.). Šios ir panašios aplinkybės smukdo tiek universitetinio išsilavinimo kokybę, tiek ir pasitikėjimą juo visuomenėje. Jeigu tokios tendencijos išliktų ir toliau, universitetai būtų vis labiau nepajėgūs paruošti nei aukšto lygio mokslininkų, nei darbo rinkoje paklausių specialistų.

Studijų kokybė – įvairialypis klausimas, veikiamas daugelio tiesioginių bei netiesioginių veiksnių. Studijų kokybė - įvairių tikslinių ir interesų grupių (visuomenė, studentai, darbdaviai, aukštųjų mokyklų darbuotojai) lūkestis, todėl vienareikšmiškas ir staigus jos pokytis, ypač suplanuotas ir „nuleistas“ iš viršaus, faktiškai neįmanomas.

Esminė reformos idėja – gerinti studijų kokybę perduodant daugiau savarankiškumo ir atsakomybės pačioms tikslinėms ir interesų grupėms, pirmiausia, universitetų darbuotojams ir studentams. Planuojama pakeisti tvarką, kai valstybė suplanuodavo (remdamasi labiau kiekybiniais ir subjektyviais, nei kokybiniais kriterijais) finansuojamų vietų skaičių skirtingose institucijose.

Viena svarbiausių studijų kokybės gerinimo priemonių – paslaugos gavėjo (studento) pasirinkimas ir paslaugos teikėjo (aukštųjų mokyklų) konkurencija. Kitos esminės priemonės – parama geriausiems (tiek studentams, tiek jų pasirenkamoms mokykloms, studijų programoms), sisteminis studijų programų sandaros, turinio ir dėstytojų metodų atnaujinimas, teisiniai reikalavimai plėtoti aukštųjų mokyklų vidines studijų kokybės priežiūros sistemas, išorinės aukštojo mokslo kokybės priežiūros, stebėsenos ir informavimo apie ją sistemos tobulinimas.

Reforma remiasi pasitikėjimu studentu ir jo pasirinkimui įtakos turinčiais veiksniais – jo supratimu apie savo būsimą karjerą, patarimais, kuriuos besirenkančiam būsimąsias studijas moksleiviui duoda jo tėvai, draugai, jo sugebėjimu įvertinti auštąją mokyklą. Nemanoma, kad valstybės planavimo institucijos galėtų geriau už studentus nuspręsti, kokių tiksliai specialistų reikės po ketverių–šešerių metų ir kurioje aukštojoje mokykloje juos reikia rengti.

Konkurencija vers aukštąsias mokyklas nagrinėti rinką, reklamuoti savo studijų programas, stengtis, kad jos būtų kiek galima patrauklesnės studentams. Savo ruožtu valstybės institucijos, kaip Studijų kokybės vertinimo centras, Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centras, analizuos ir vertins tiek atskiros studijų programos ar aukštosios mokyklos, tiek visos aukštojo mokslo sistemos būklę ir reguliariai informuos apie ją visuomenę. Mokslo ir studijų įstatyme įtvirtinama nuostata, kad kiekviena aukštoji mokykla privalo turėti savo vidinę studijų kokybės priežiūros sistemą, rinkti ir skelbti duomenis apie vykdomų studijų kokybę (tokius, kaip studentų vertinimai, absolventų įsidarbinimas ir kt.).

Reforma taip pat padės įgyvendinti vieną pagrindinių visuomenės ir valstybės tikslų – investuoti valstybės pinigus į tas sritis, kurios duos geriausią rezultatą visai visuomenei. Studijų „krepšelis“ padės didesniąją dalį valstybės pinigų studijoms skirti būtent geriausiems studentams nepriklausomai nuo to, kokioje aukštojoje mokykloje jie pasirenka studijas. Iki šiol daug prasčiau besimokančių asmenų galėjo užsitikrinti valstybės finansavimą vien dėl to, kad pasirinkdavo silpną, mažiau patrauklią studentams aukštąją mokyklą ir studijų programą. Taigi nemaža dalis valstybės, t. y. visos visuomenės lėšų atitekdavo prasčiau besimokantiems asmenims, o tuo pačiu metu geriau besimokantieji privalėjo mokėti už studijas. Valstybė sieks, kad stojantieji būtų pateikti kuo daugiau informacijos apie studijas, galimybes baigus studijas, šalies ūkiui ir visuomenei reikalingas kvalifikacijas.

Reformos metu bus sustiprintos ir universitetų savivaldos teisės, taip pat keičiamas teisinis statusas, suteikiant universitetams didesnes teises tvarkant ūkinius, finansinius, veiklos, valdymo klausimus. Iš esmės visos didesnės teisės nukreiptos į akademinę autonomiją, t. y. galimybę be išorinio kišimosi spręsti apie mokslo ir studijų kryptis, pobūdį, metodus, pasirinkti bei vertinti studentus ir dėstytojus etc. Dalį šios kompetencijos senatai ir akademinės tarybos perims iš ŠMM ir kitų valstybės institucijų, kurie iki šiol smulkmeniškai ir nepagrįstai reglamentavo daugelį išimtinai akademinų dalykų. Toks didesnės autonomijos įtvirtinimas bus naudingas universitetams ieškant ir pasirenkant veiksmingiausius sprendimus, leidžiančius tapti konkurencingiems ir pritraukti geriausius studentus. Siekdami garantuoti geresnę studijų kokybę kai kurie universitetai neišvengiamai turės siekti partnerystės su kitais universitetais, labiau specializuotis, atsisakyti perteklinių studijų programų ir pan. Būtent šie sprendimai daugiausia priklauso nuo universitetų savarankiškumo, kuris yra stiprinamas reformos metu.

Kita vertus, tai, kad universitetai bus savarankiškesni daugeliu klausimų, nesumažins jų atskaitomybės visuomenei ir valstybei, kuri universitetų veiklai skiria finansinius išteklius. Įgyvendinus reformą bus sustiprintos universitetų tarybos, pusę jų narių sudarys ne universiteto darbuotojai, bet visuomenės, verslo atstovai. Universitetų taryboms numatoma perduoti didesnius įgaliojimus sprendžiant klausimus, kurie dabar yra nustatomi ŠMM ir kitų valstybės institucijų bei nuleidžiami universitetams „iš viršaus į apačią“.

Švietimo ir mokslo ministerija iš šiuo metu Lietuvai prieinamos ES struktūrinių fondų paramos sutelkė apie 600 mln Lt tiesiogiai studijų kokybei gerinti. Ši parama skiriama studijų programoms atnaujinti, dėstytojų kvalifikacijai kelti, specialioms priemonėms, ugdančioms studentų praktinį pasirengimą bei verslumą diegti, taip pat kurti ir plėtoti atskirų aukštųjų mokyklų bei visos šalies studijų kokybės priežiūros sistemas. Keli šimtai milijonų Lt skirti studijų infrastruktūrai atnaujinti – auditorijoms remontuoti, studijų įrangai pirkti, informaciniais tinklams bei studijoms reikalingoms duomenų bazėms plėsti.

Studijų kokybės augimo būtinas veiksnys – ja suinteresuotų socialinių partnerių, pirmiausia darbdavių, dalyvavimas studijų programų komitetuose, studijų kokybės priežiūros procesuose. Numatoma, kad minėta ES struktūrinių fondų parama bus prioritetiškai skiriama programoms aukštųjų mokyklų, kurios įrodys, kad jų projektuose dalyvauja darbdaviai.

Tikrasis studijų kokybės pagrindas – dėstytojas. Reforma siekiama, kad universitetai konkuruotų ne tik dėl studentų, bet ir dėl geriausių dėstytojų keldami jiems atlyginimus, sudarydami patrauklias darbo sąlygas. Tokios galimybės atsiras, kai universitetai, įvykdžius valdymo ir turto disponavimo reformą, taps tikraisiais savo vykdomų veiklų ir turto šeimininkais, savarankiškai spręsdami savo profilio, strategijos. Didesnės lėšos, pasiekiančios Lietuvos mokslą programiniu konkursiniu keliu, sudarys geras sąlygas į akademinį darbą mokslui gabiam jaunimui.

Svarbios studijų kokybės gerinimo priemonės yra susijusios su europiniais aukštojo mokslo plėtros procesais. Pagal Bolonijos procesą, kurio tikslas yra sukurti bendrą Europos aukštojo mokslo erdvę, Švietimo ir mokslo ministerija ketina įdiegti tarptautinę studijų apimties matavimo sistemą – vadinamąją Europos kreditų perkėlimo sistemą (ECTS). Studijų laikas bus matuojamas nebe vien auditorijoje praleistomis valandomis, bet ir studijų pasiekimais. Studijos bus perorientuojamos nuo pasyvaus žinių įsisavinimo prie gebėjimų jas tikslingai ir kūrybiškai panaudoti ugdymo. Kuriant naujus studijų programų aprašus bus iškeliamas studento savarankiškas darbas, praktinis pasirengimas, perėjimas prie šiuolaikinių dėstytojų metodų, paremtų informacinėmis technologijomis.

Esminis studijų kokybės veiksnys yra jų sąsajos su mokslu. Šią sąsają užtikrins Lietuvos mokslo pajėgumų sutelkimas į kelis universitetinius mokslo centrus, vadinamuosius mokslo, studijų ir verslo slėnius, esminis mokslo infrastruktūros atnaujinimas, į kurį per artimiausius penkerius metus bus investuota per 2 mlrd Lt ES paramos.

REFORMOS PADARINIŲ APIBENDRINIMAS

Apibendrinat prognozuojamus mokslo ir studijų reformos padarinius (akcentuojama studijų sritis) galima teigti, kad:

Trumpuoju laikotarpiu:

- pažangiausi ir gabiausi studentai turės daugiau galimybių gauti valstybės finansavimą (studijų „krepšeli“), kadangi studijų „krepšelis“ bus skiriamas pagal studijų srities konkursinę eilę, o ne pagal aukštosioms mokykloms padalytas valstybės finansuojamas vietas;
- valstybės finansuojami (gavę studijų „krepšeli“) studentai teiks prioritetą daliai šalies universitetų ir populiareesnėms studijų programoms (ši tendencija apribojama studijų programos lygmeniu 110% apimtimi);
- pažangūs ir gabūs studentai, pasirinkę privačią aukštąją mokyklą, bus finansuojami valstybės (apimtys nurodytos prognozės rezultatuose);
- studijų „krepšelio“ finansavimo mechanizmas leis atskirose studijų programose labiau konsoliduoti studentų grupes pažangumo ir motyvacijos aspektais, o tai turėtų teigiamai paveikti studijų kokybę.

Vidutiniu laikotarpiu:

- sumažės nekokybiškų ir nepopuliarių studijų programų;
- tikėtina, kad aukštųjų mokyklų specializacija didės, bus didinama studijų programų kokybė ir atitiktis darbo rinkos (verslo) poreikiams;
- aukštosios mokyklos, siekdamos užsitikrinti gerą vardą ir finansavimą ateityje, bus paskatintos vykdyti vidines permainas, kelti studijų kokybę, specializuotis ir pan.;
- aukštosios mokyklos, kurias pasieks santykinai didesnis finansavimas, disponuos didesniais finansiniais ištekliais, leisiančiais investuoti į studijų kokybę (pvz., tobulinti studijų programas, samdyti geriausius Lietuvos ir užsienio dėstytojus, diegti modernius mokslo ir studijų valdymo metodus ir kt.).

Svarbu pabrėžti, kad reformos eiga ir rezultatai priklausys nuo tolesnių valstybės politikos sprendimų ir jų įgyvendinimo. Mokslo ir studijų reformos rezultatyvumui yra itin svarbus regionų vaidmuo ir aukštųjų mokyklų pasirengimas bei gebėjimas priimti pokyčius.

Svarbu, kad aukštosios mokyklos numatytą ilgalaikę studijų krepšelių plėtojimo strategiją ir reorganizavimosi scenarijus, ypač reaguodamos į tendenciją, jog mažėja įstojusių studentų, turinčių studijų krepšelius, skaičius.

Regionams svarbu atlikti analizę ir parengti mokslo ir studijų plėtros strategijas. Nuo regioninės valdžios papildomo finansavimo (skiriamų stipendijų, investicijų į mokymo procesą) ir bendradarbiavimo su aukštosiomis mokyklomis ateityje labai priklausys jų patrauklumas ir drauge – regionų plėtra.

Valstybės mąstu bus spendžiama dėl ilgalaikės politikos nustatant valstybės finansuojamų vietų proporcijas profesinio mokymo, koleginiams ir universitetiniams studijoms. Itin svarbu stiprinti mokslo ir studijų valdymo gebėjimus ir mechanizmus tiek sisteminiu, tiek instituciniu lygmeniu numatant mokslo ir studijų institucijų optimizavimo, plėtros, reorganizavimo kryptis ir būdus.

Sėkminga reformos eiga priklausys nuo Švietimo ir mokslo ministerijos ir aukštųjų mokyklų bendradarbiavimo kokybės. Valstybės mokslo ir studijų sistemos politika bus sėkminga, kai drauge su aukštosiomis mokyklomis bus parengti kriterijai ir tvarka, kurios pagrindu dalis aukštųjų mokyklų jungtųsi ir reorganizuotųsi.

Vienas svarbiausių komponentų sėkmingai mokslo ir studijų pertvarkai įgyvendinti – konstruktyvi ir į rezultatą orientuota partnerystė tarp vykdomosios valdžios ir mokslo ir studijų sistemos dalyvių.